

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om allmänna förutsättningar för stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om allmänna förutsättningar för stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet. Samtidigt upphävs den gällande lagen om allmänna villkor för företagsstöd. Syftet med reformen är att förenhetliga och effektivisera användningen av stöd samt säkerställa den nationella förhandsbedömningen av om stöd är förenliga med Europeiska unionens lagstiftning om statligt stöd. De så kallade förutsättningarna för ett bra stöd ska fogas till lagstiftningen. En bedömning av huruvida förutsättningarna uppfylls ska göras innan ett stödprogram eller ett enskilt stöd tas i bruk.

Tillämpningsområdet för den föreslagna lagen ska vara mera omfattande än den gällande lagens tillämpningsområde och lagen ska tillämpas på stöd som uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Utanför lagens tillämpningsområde faller dock primärproduktion inom jord- och skogsbruket, fiskerinäringen och stöd som beviljas av kommunerna.

För förhandsbedömning finns den av statsrådet tillsatta företagsstödsdelegationen som ger den statliga stödmyndigheten utlåtanden om huruvida stöd är sådana statliga stöd som avses i Europeiska unionens lagstiftning och om vilket förfarande enligt bestämmelserna om statligt stöd stödmyndigheten ska följa. Stödmyndigheten kan också begära utlåtande av företagsstödsdelegationen om huruvida ett stöd uppfyller förutsättningarna för ett gott stöd. Företagsstödsdelegationens utlåtanden är inte bindande.

Lagen avses träda i kraft den 1 juli 2016.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 INLEDNING.....	3
2 NULÄGE	4
2.1 Lagstiftning, praxis och den internationella utvecklingen	4
2.1.1 Förutsättningar för bra stöd	4
2.1.2 EU:s regler om statligt stöd	7
2.1.3 Den internationella utvecklingen.....	11
2.2 Bedömning av nuläget	14
2.2.1 Inledning.....	14
2.2.2 Tillämpningsområde.....	14
2.2.3 Förutsättningar för bra stöd	15
2.2.4 Forskningsresultat	15
2.2.5 EU:s regler om statligt stöd	17
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	18
3.1 Målsättning	18
3.1.1 Förutsättningar för bra stöd	19
3.1.2 Förhandsbedömningen av statligt stöd enligt EU-reglerna	19
3.1.3 Företagsstödsdelegation	20
3.2 Alternativ och deras bedömning	20
3.2.1 Förutsättningar för bra stöd	20
3.2.2 Nationellt förhandsbedömningsförfarande för att säkerställa förenligheten med Europeiska unionens regler om statligt stöd.....	21
3.2.3 Begränsning av lagens tillämpningsområde till statliga stödmyndigheter	22
3.3 De viktigaste förslagen.....	22
3.3.1 Tillämpningsområde.....	22
3.3.2 Förutsättningar för bra stöd	24
3.3.3 Nationellt förhandsbedömningsförfarande för att säkerställa förenligheten med Europeiska unionens regler om statligt stöd.....	27
3.3.5 Övriga ändringar	29
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	29
4.1 Ekonomiska konsekvenser.....	29
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	30
4.3 Konsekvenser för miljön.....	31
4.4 Samhälleliga konsekvenser	31
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	31
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	32
DETALJMOTIVERING	33
1 LAGFÖRSLAG	33
2 IKRAFTTRÄDANDE	45
LAGFÖRSLAG	46
Lag om allmänna förutsättningar för stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet	46

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Det är regeringens syfte att utveckla det nationella stödsystemet för att öka stödets verkningar och skapa ett nationellt förfarande genom vilket det säkerställs att Europeiska unionens (nedan *EU*) bestämmelser om statligt stöd iakttas.

Syftet med de förutsättningar för ett bra stöd som ska skrivas in i lagen är att säkerställa en enhetlig och med tanke på samhällsekonomin så effektiv användning som möjligt av de stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet. Innan stödet tas i bruk ska man försäkra sig om att stödet uppfyller de i lagen definierade förutsättningarna för ett bra stöd.

Ett bra stöd ska ha ett klart angivet och relevant ekonomiskt eller samhälleligt syfte. Om stödet har ett ekonomiskt syfte, ska stödet riktas till sådana ändamål som avhjälpel brister i marknadens funktion. Stödet ska vara ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt medel för att nå dessa syften. Stödets konkurrenssnedvridande verkningar ska vara så små som möjligt även när stödet används som ett styrmedel för att nå andra än ekonomiska mål. Stödet ska vara temporärt och det ska ha en stimulanseffekt.

Utöver förutsättningarna för bra stöd ska den statliga stödmyndigheten i samband med ett beslut om ett enskilt stöd kartlägga beloppet av den offentliga finansiering som beviljas för projektet samt projektets totalfinansiering, lönsamhet och konsekvenser för konkurrensen samt försäkra sig om att den som erhåller stödet har förutsättningar för fortlöpande lönsam verksamhet. Stödets verkningar ska utvärderas regelbundet.

I samband med reformen införs nationell förhandsbedömning för att effektivisera iakttagandet av Europeiska unionens regler om statligt stöd. Det centrala syftet med Europeiska unionens reform av statligt stöd, som i huvudsak trädde i kraft den 1 juli 2014, är att befria allt fler stöd från skyldigheten att på förhand göra en anmälan till kommissionen enligt artikel 108.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. I praktiken innebär detta att största delen av de stöd som i Finland beviljas för ekonomisk verksamhet kan beviljas genom att iaktta bestämmelserna i den kommissionens förordningen (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 ja 108 i fördraget (nedan *allmänna gruppundantagsförordningen*). EU:s reform av statligt stöd skapar även för medlemsstaterna ett behov att bedöma genom hurdana nationella förfaringsätt man framöver kan trygga tillräcklig laglighetsprövning, när kommissionens förhandstillsyn minskar betydligt. Riksdagen har informerats om reformen av den allmänna gruppundantagsförordningen samt om behovet att utreda nationella förfaranden för förhandsbedömning genom statsrådets U-skrivelse U 7/2014 rd.

Företagsstödsdelegationens uppgifter ska specificeras. I fortsättningen ansvarar företagsstödsdelegationen för överensstämelsen av de statliga stödmyndigheternas stödprogram och enskilda stöd utanför stödprogram med EU:s regler om statligt stöd samt för förhandsbedömningen av förutsättningarna för bra stöd. När det gäller förhandsbedömningen av EU:s regler om statligt stöd ska det vara obligatorisk att begära ett utlåtande med undantag för skattestöd, medan förhandsbedömningen av förutsättningarna för bra stöd är frivillig. Företagsstödsdelegationens utlåtanden är inte bindande. Företagsstödsdelegationens sekretariat kan vid behov begära utomstående expertutlåtanden som stöd för en förhandsbedömning.

Enligt propositionen upphävs lagen om allmänna villkor för företagsstöd (786/1997) och i stället för den stiftas en lag om allmänna villkor för stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet. Lagens tillämpningsområde ska utvidgas. Lagen ska tillämpas på statliga stödmynd-

digheter då stödet uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan *FEUF-fördraget*). I artikel 42 i fördraget har tillämpningsområdet för artikel 107 begränsats i fråga om jordbruk och fiskerinäring så att lagen inte ska tillämpas på primärproduktion inom jord- och skogsbruket eller på fiskerinäringen. Utanför lagens tillämpningsområde faller stöd som enligt artikel 42 i fördraget beviljas för egentligt jord- och skogsbruk, fiskerinäringen och förädling av jordbruksprodukter samt stöd som beviljas av kommunerna. Inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde kommer dock till exempel stöd som enligt artikel 107 beviljas för turistnäringen att falla inom lagens tillämpningsområde.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning, praxis och den internationella utvecklingen

2.1.1 Förutsättningar för bra stöd

Lag om allmänna villkor för företagsstöd

Lagen om allmänna villkor för företagsstöd (786/1997) har varit i kraft sedan 1997 nästan oförändrad. Lagen tillämpas när det beviljas företagsstöd för annan näringsverksamhet än egentligt jord- och skogsbruk eller fiske. Lagen tillämpas inte på stöd som beviljas för kultur, idrott eller annan allmännyttig eller därmed jämförbar verksamhet eller till vissa delar på stöd till dagspress och kulturtidningar när målet för företagsstödsprogrammet är att garantera yttrandefriheten och en allsidig kommunikation. Lagen tillämpas inte heller på stöd som faller in för ramen för speciallagstiftning såsom vissa stöd inom förvaltningsområdet för kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet samt finansministeriet. Även en del av energistöden har beviljats med stöd av speciallagstiftning. Lagen tillämpas inte på stöd som beviljas av kommuner.

Med företagsstöd avses enligt lagens 2 § statligt understöd och räntestöd samt lån, borgen, garanti eller annan finansiering som innebär stöd för mottagaren. Som företagsstöd betraktas inte sådant stöd som ges via skattesystemet.

I lagens 3 § definieras allmänna mål för företagsstöd. Enligt paragrafen ska genom företagsstödsprogram främjas nationalekonomiska tillväxtpotentialer samt företagsverksamhetens effektivitet ökas. Företagsstödsprogram ska i första hand riktas till sådana ändamål varigenom brister i marknadens funktion kan elimineras. Därtill ska det uppgöras så att företagsstödet konkurrenssnedvridande verkningar är så små som möjligt. Företagsstödsprogram ska i första hand vara inriktade på forskning, produktutveckling, personalutbildning, internationalisering eller annan immateriell utvecklingsverksamhet vid företaget eller på förbättrande av små och medelstora företags konkurrensförmåga på lång sikt. För finansiering av stora företags sedvanliga investeringar och driftskapital kan företagsstöd beviljas endast av särskilda skäl. Därtill förutsätts det i lagens 4 § att ett företagsstödsprogram ska vara uppgjort för viss tid och att uppnåendet av dess mål uppföljs och dess effekt utvärderas regelbundet. I 5 § i lagen definieras därtill de allmänna förutsättningarna för beviljande av företagsstöd. Enligt paragrafen kan företagsstöd beviljas endast för sådan näringsverksamhet som kan antas ha förutsättningar för fortlöpande lönsam verksamhet. Stödgivaren ska i samband med att beslut om stöd fattas kartlägga omfattningen av den offentliga finansiering som beviljas för projektet samt projektets totalfinansiering, lönsamhet och verkningar på konkurrensen.

I lagens 6 § föreskrivs om företagsstödsdelegationen. Enligt paragrafen ska den myndighet som sköter beredningen av ärendet av företagsstödsdelegationen inhämta ett utlåtande om saken före godkännande eller väsentlig ändring av ett företagsstödsprogram eller innan ett en-

skilt viktigt beslut om företagsstöd fattas. Om den myndighet som bereder ärendet vill fatta ett beslut som avviker från företagsstödsdelegationens ståndpunkt, ska ärendet hänskjutas till statsrådets allmänna sammanträde. Enligt förordningen om företagsstödsdelegationen har företagsstödsdelegationen till uppgift att avge utlåtanden som avses i 6 § 2 och 3 mom. i lagen om allmänna villkor för företagsstöd (786/1997), när beloppet av det ansökta företagsstödet eller understödet uppgår till minst tre miljoner euro. Utlåtande kan begäras också om det föreligger någon annan grundad anledning därtill. För närvarande gäller utlåtandeförfarandet närmast behovsprövningen av beviljandet av stöd.

I 7—10 § i lagen föreskrivs om tillsyn, granskningsrätt, överlämnande av uppgifter och straff. Paragrafernas innehåll motsvarar långt de motsvarande bestämmelserna i statsunderstödslagen med undantag av straffbestämmelsen, som inte finns i statsunderstödslagen.

Statsrådets förordning om företagsstödsdelegationen

Enligt 1 § i förordningen om företagsstödsdelegationen (138/2012) har delegationen till uppgift att avge utlåtanden om nya stödprogram och stödprogram som ska ändras, om viktiga enskilda stödbeslut och över anmälningar om statligt stöd till Europeiska kommissionen samt hos den behöriga myndigheten framlägga sådana förslag om och ta sådana initiativ till utveckling av lagstiftningen och förvaltningspraxisen som delegationen anser vara nödvändiga. Därtill följer delegationen med nationella och internationella regelsystem, praxisen och utvecklingen inom sitt verksamhetsområde.

Enligt 2 § i förordningen ska av delegationen ett utlåtande begäras om ändring av ett existerande företagsstödsprogram, om det är fråga om en väsentlig ändring som gäller företagsstödsprogrammets tillämpningsområde eller företagsstödet nivå eller form. Ett utlåtande om ett enskilt stödbeslut ska begäras när beloppet av det ansökta företagsstödet eller understödet uppgår till minst tre miljoner euro. Utlåtande kan begäras också om det föreligger någon annan grundad anledning därtill. Ett utlåtande av delegationen ska i regel begäras över anmälningar till Europeiska kommissionen om nya statliga stöd eller om väsentliga ändringar i gällande stöd innan anmälningar skickas till kommissionen. Något utlåtande behöver inte begäras om ändringen är av teknisk natur eller om ärendet måste behandlas i brådskande ordning. Utlåtande behöver inte heller begäras över anmälningar om statligt stöd till jord- och skogsbruket eller vilt- och fiskerinäringen. Utlåtande behöver inte begäras över ett enskilt beslut om företagsstöd som fattas av en statlig fond utanför statens budget, Innovationsfinansieringsverket Tekes eller en privaträttslig sammanslutning eller stiftelse. I förordningen nämns inte uttryckligen sammanfattande information i ett standardiserat format som avses i artikel 11 i den allmänna gruppundantagsförordningen (651/2014) och lämnas till kommissionen i efterhand.

I förordningens 3 § föreskrivs om företagsstödsdelegationens sammanfattning. Delegationen har en ordförande och högst sex andra medlemmar som alla har en personlig suppleant, vilka statsrådet förordnar för tre år i sänder. Delegationen och dess ordförande utnämns på fördragning från arbets- och näringsministeriet. Delegationen ska välja en av sina medlemmar till vice ordförande. I delegationen ska utöver arbets- och näringsministeriet också finnas representanter för finansministeriet, jord- och skogsbruksministeriet samt kommunikationsministeriet. Delegationen kan ha en eller flera sekreterare i bisyssla. Delegationen har även utsett stadsstödsexperter i EU-ärenden.

Enligt förordningens 4 § ska delegationen årligen avge en berättelse över sin verksamhet till arbets- och näringsministeriet inom sex månader från utgången av kalenderåret. Enligt förordningens 5 § fastställer arbets- och näringsministeriet en arbetsordning för delegationen.

RP 22/2016 rd

Begäran om utlåtande om stödprogram lämnas i regel till delegationen enligt reformen av EU:s regler om statsstöd. EU:s viktigaste regler om statligt stöd förnyas med sex års mellanrum. EU:s regler om statligt stöd som gäller för närvarande och som i huvudsak trädde i kraft den 1 juli 2014 är till exempel i kraft till 2020. Eftersom medlemsländerna i regel ska anpassa villkoren för stöd för ekonomisk verksamhet så att de överensstämmer med de nya EU-reglerna om statligt stöd, ökade antalet ärenden som behandlades av företagsstödsdelegationen 2014.

Företagsstödsdelegationens nyckeltal	2013	2014
Utlåtanden om stödprogram och satsstödsanmälningar	5	10
Utlåtanden om stödbeslut	3	10
Initiativ och förslag	2	1

År 2014 fungerade delegationen som uppföljningsforum vid verkställandet av regeringens strukturpolitiska riktlinjer om företagsstöd. Delegationen förutsatte bland annat att det i begäran om utlåtande ska presenteras en beskrivning av hur förutsättningarna för bra stöd har genomförts. Förbättringen av beredningens kvalitet och beredningens transparens återspeglas på bättre genomslag.

Arbets- och näringsministeriets statsstödsexperter har i anslutning till ministeriets koordinerande roll gällande EU:s regler om statligt stöd ofta konsulterat statliga myndigheter gällande stödarrangemang, först i form av inofficiellt tjänstearbete och därtill genom att avge en muntlig expertbedömning på företagsstödsdelegationens sammanträden.

Övrig lagstiftning

Utöver lagen om allmänna villkor för företagsstöd (786/1997) tillämpas på företagsstöd i form av lån, borgen och garanti lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti, den s.k. lånelagen (449/1988) och på företagsstöd i form av understöd statsunderstödslagen (688/2001). Om skattestöd och stöd i form av investering i eget kapital finns ingen allmän lagstiftning.

Förhållandet mellan lagen om allmänna villkor för företagsstöd samt statunderstödslagen och lånelagen är oklart. Statunderstödslagen och lånelagen är allmänna lagar som tillämpas om inte annat stadgas i någon annan lag. Även i 1 § i den gällande lagen om allmänna villkor för företagsstöd konstateras att lagen ska tillämpas, om inte något annat bestäms i lag.

Statsunderstödslagen är en allmän lag om förfaringsätt. Enligt lagens 3 § tillämpas lagen enbart på statsstöd i form av understöd. I lagens 7 § föreskrivs om allmänna förutsättningar för beviljande av statsunderstöd. Statsunderstöd kan beviljas inom ramen för statsbudgeten eller medlen i en statlig fond utanför statsbudgeten, om det ändamål för vilket statsunderstöd söks är samhällligt godtagbart, om beviljandet av statsunderstöd är motiverat med avseende på de mål som satts för användningen av statsunderstödet, om beviljandet av statsunderstöd ska anses vara nödvändigt med beaktande av annat offentligt stöd som sökanden erhållit samt arten och omfattningen av det projekt eller den verksamhet som är föremål för statsunderstödet samt om beviljandet av statsunderstöd inte bedöms orsaka mer än ringa snedvridning av konkurrensen och verksamheten på marknaden i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. De allmänna förutsättningarna enligt lagens 7 § gäller statsunderstöd för såväl ekonomisk som icke-ekonomisk verksamhet.

RP 22/2016 rd

I statsunderstödslagen finns enskilda hänvisningar till Europeiska unionens lagstiftning. I motiveringarna till lagen hänvisas även allmänt till EU:s regler om statligt stöd.

I samband med beredningen togs även upp tillägget av andra förutsättningar för beviljandet av stöd till den föreslagna lagen, till exempel den så kallade deggendorf-principen eller begränsningar av stöd till företag som är i svårigheter, som definieras i EU-reglerna om statligt stöd. Det ansågs dock inte i det här skedet vara ändamålsenligt att till exempel på basis av den allmänna gruppundantagsförordningen (651/2014) lägga till lagen EU-rätt som direkt är tillämplig. När företagsstödsdelegationen ger ett utlåtande enligt 7 § i propositionen om till exempel ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogram enligt den allmänna gruppundantagsförordningen, måste företagsstödsdelegationen kontrollera att det stödarrangemang som är under beredning utesluter betalningen av stöd till ett företag tills företaget har betalat tillbaka gammalt stöd som omfattas av kommissionens beslut om återkrav (så kallad deggendorf-principen) samt stöd till företag som är i svårigheter.

Bestämmelserna om stödprogram för ekonomisk verksamhet är olika när det gäller deras bestämmelsenivå. Om en del program föreskrivs i en särskild lag, om en del i statsrådets förordning som getts med stöd av statunderstödslagen eller annan lag. För alla stödprogram finns inte särskilda bestämmelser utan beviljandet av stödet baserar sig på statens budget.

Konkurrenslag

Till konkurrenslagen (948/2011) lades genom en ändring som trädde i kraft den 1 september 2013 ett nytt 4 a kapitel (595/2013). Konkurrens- och konsumentverket gavs behörigheter att effektivisera övervakningen av s.k. konkurrensneutralitet, dvs. den offentliga och privata näringsverksamhetens jämlika verksamhetsförutsättningar. Om man i den ekonomiska verksamhet som bedrivs av en kommun, en samkommun, staten eller en enhet som de har bestämmande inflytande över tillämpar ett sådant förfarande eller en sådan verksamhetsstruktur som snedvrider konkurrens eller hindrar att konkurrens uppstår, ska Konkurrens- och konsumentverket i första hand förhandlingsvägen försöka undanröja förfarandet eller verksamhetsstrukturen. Om förhandlingarna inte leder till resultat, kan Konkurrens- och konsumentverket förbjuda verksamheten eller som villkor för den meddela ålägganden som säkerställer jämlika verksamhetsförutsättningar på marknaden. Bestämmelserna tillämpas dock inte om verksamheten baserar sig på lagstiftning. Konkurrens- och konsumentverket kan förena förbudet eller åläggandet med vite. Konkurrens- och konsumentverkets övervakning av konkurrensneutralitet gäller inte statsstöd som har beviljats för privata aktörer utan den koncentrerar sig enbart på förfaranden eller strukturer som idkas i den ekonomiska verksamheten av staten, en kommun, en samkommun, en enhet som staten har bestämmande inflytande över, till exempel ett företag som helt ägs av staten.

2.1.2 EU:s regler om statligt stöd

EU:s regler om statligt stöd är en del av unionens konkurrenslagstiftning, vars syfte är att garantera jämlika konkurrensförhållanden inom hela unionen. Om statligt stöd förskrivs i artiklarna 107—109 i FEUF-fördraget. Dessa regler är en viktig del av funktionen av den europeiska inre marknaden, och deras avsikt är att säkerställa att myndigheterna i medlemsländerna inte beviljar sådana stöd som är oförenliga med den inre marknaden och snedvrider konkurrens. I regel kan myndigheterna enbart bevilja sådana stöd för ekonomisk verksamhet som kommissionen har godkänt som förenliga med den inre marknaden. Det finns dock viktiga undantag till skyldigheten att lämna in en förhandsanmälan till kommissionen.

Enligt artikel 107.1 i FEUF-fördraget är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrیدا konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den inre marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna. För att stöd ska betraktas som statligt stöd måste det samtidigt uppfylla fyra kriterier. Statligt stöd ska ha beviljats av statliga medel, det ska vara selektivt, snedvrیدا eller hota att snedvrیدا konkurrensen och påverka handeln mellan medlemsstaterna.

Statligt stöd betraktas som selektivt då det bara riktar sig till en del företag. Som selektiva åtgärder betraktas inte allmänna finanspolitiska åtgärder såsom en sänkning av samfundsskatteprocenten. Formen av ekonomiskt stöd har ingen betydelse. Statligt stöd kan vara till exempel bidrag, lån som är förmånligare än marknadspriset, garanti, kapitaltillskott eller rekapitalisering under marknadspriser, skattefrihet, skattesänkning eller hyra eller försäljningspris på fastighet eller jordområde som är lägre än marknadspriset. Som statligt stöd betraktas däremot inte åtgärder som riktar sig till alla företag (bland annat i beskattningen) eller användningen av statliga medel överensstämmande med marknaden, till exempel lån eller kapitaltillskott med likadana villkor som privata kreditgivare eller investerare har.

Statens åtgärd anses snedvrیدا eller hota att snedvrیدا konkurrens, om den förmodligen förbättrar mottagarens konkurrensställning jämfört med de företag med vilka den konkurrerar. I praktiken anses konkurrensen bli snedvrیدen enligt artikel 107.1 i FEUF-fördraget om staten ger ekonomisk fördel åt ett företag i en bransch som är öppen för konkurrens och i vilken det finns eller kunde finnas konkurrens. Det räcker att företaget med hjälp av stödet kan bibehålla en starkare konkurrensställning än det hade haft utan stöd. För att ett stöd kan antas snedvrیدا konkurrensen, anses det vanligen räcka att stödet ges åt mottagaren genom att befria det från kostnader för vilka den annars borde ansvara som en del av sin sedvanliga affärsverksamhet. Tröskeln för uppfyllandet av kriteriet om inverkan på handeln är lågt. Utgångspunkten är att kriteriet uppfylls om stödmottagaren idkar ekonomisk verksamhet och fungerar på en marknad där det förekommer handel mellan medlemsstaterna. Redan då kan stödet till exempel påverka inträdet av aktörer i andra medlemsstater på marknaden genom att upprätthålla eller öka det lokala utbudet. Definitionen av statligt stöd förutsätter inte heller att snedvrیدningen av konkurrensen eller inverkan på handeln ska vara betydande eller väsentlig.

Bestämmelserna i artikel 107 i FEUF-fördraget begränsar även användningen av skattestöd som medel för ekonomisk politik. Tillämpningen av reglerna om statligt stöd på till exempel företagens direkta beskattning behandlas i kommissionen meddelande av 11.11.1998 (1998/C 384/03). Därtill har kommissionen den 9 februari 2004 gett ut en rapport om genomförandet av meddelandet C(2004)434.

FEUF-fördraget definierar inte begreppet företag utan begreppets innehåll har specificerats i rättspraxis genom begreppet ekonomisk verksamhet. Ekonomisk verksamhet är all verksamhet i vilken varor och tjänster erbjuds på vissa marknader. Enligt Europeiska unionens domstols etablerade rättspraxis är alla enheter som bedriver ekonomisk verksamhet företag oberoende av deras juridiska form, finansieringssätt eller strävan efter ekonomiskt vinst. Med tanke på reglerna om statligt stöd har det ingen betydelse om företaget är privat eller statligt ägt. Begreppet ekonomisk verksamhet utvecklas ständigt och kan variera från medlemsstat till medlemsstat. Med tjänst av allmänt ekonomiskt intresse (services of general economic interest, nedan *SGEI*) avses allmännyttiga tjänster vars tryggnad anses vara så viktigt för samhället att myndigheten kan ställa serviceproducenten skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster. Då ska företaget tillhandahålla tjänster som myndigheten på förhand fastställt mot en ersättning från offentliga medel. I meddelandet från kommissionen om tillämpningen av Europeiska unionens regler om statligt stöd på ersättning för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, dvs. i det så kallade *SGEI*-meddelandet (2012/C8/02), konstateras

att medlemsstaterna kan besluta att överföra till företag sådana uppgifter som traditionellt har ansetts tillhöra staten. Staten kan även skapa förutsättningar för uppkomsten av marknaden för sådana produkter eller tjänster som inte annars fanns till. Sådana statliga åtgärder leder till att verksamheten i fråga blir ekonomisk och att den omfattas av konkurrensreglernas tillämpningsområde. I praktiken avgörs det alltid från fall till fall om stödmottagaren idkar ekonomisk verksamhet.

Kommissionen har gett flera detaljerade regler om hurdana statliga stöd som kan godkännas på den inre marknaden. Enligt artikel 108.3 i FEUF-fördraget ska kommissionen underrättas om en plan för beviljande eller ändring av stöd i så god tid att den kan yttra sig om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder. Syftet med anmälningsförfarandet är att säkerställa att stöden är förenliga med den inre marknaden. I regel kan en stödåtgärd inte tas i bruk innan kommissionen har godkänt stödsystemet.

Det finns dock betydande undantag från skyldigheten att lämna en förhandsanmälan. Syftet med EU:s reform av statligt stöd var att utöka undantagen från förhandsanmälningskyldigheten till kommissionen. Kommissionens befogenhet att bevilja gruppundantag regleras av den så kallade bemyndigandeförordningen (rådets förordning 994/1998). Genom förordningen har rådet gett kommissionen befogenheten att befria vissa slag av stöd från förhandsanmälningskyldigheten. I och med ändringar som gjordes i rådets förordning i samband med EU:s reform av statligt stöd utvidgade kommissionen tillämpningsområdet för den allmänna gruppundantagsförordningen (651/2014) betydligt. Med tanke på medlemsstaterna innebär detta att en allt större andel av de statliga stöden kan tas i bruk direkt med stöd av gruppundantagen utan kommissionens förhandsgodkännande. Kommissionen övervakar stöd enligt gruppundantagsförordningen i efterhand. Det finns inte heller anmälningsplikt om stödet beviljas som stöd av mindre betydelse, dvs. som så kallad de minimis-stöd (kommissionens förordning 1407/2013) på högst 200 000 euro under tre skatteår eller som stöd av mindre betydelse för företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse på högst 500 000 euro under tre skatteår eller som stöd i form av ersättning enligt tillämpningen av artikel 106.2 i FEUF-fördraget på statligt stöd i form av ersättning för allmännyttiga tjänster som beviljas vissa företag som fått i uppdrag att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, dvs. det så kallade SGEI-beslutet (2012/21/EU).

Om undantagen gällande anmälningskyldigheten inte kan tillämpas och kommissionen ska underrättas om stödet på förhand, ingår det i anmälningsprocessen i praktiken först en så kallad förnotifieringsprocess under vilken de frågor som påverkar det eventuella godkännandet av stödprogrammet i fråga specificeras med inofficiella diskussioner och korrespondens med kommissionen. Därtill kan man försäkra sig om att den egentliga statsstödsanmälan till kommissionen innehåller all nödvändig information som behövs för snabb behandling av ärendet. Först då en egentlig anmälan om statsstöd officiellt har lämnats till kommissionen, är kommissionen bunden av en behandlingstid på två månader, som avbryts om kommissionen gör en officiell begäran om tilläggsinformation. Under stödarrangemangets beredningsskede kan man även lämna till kommissionen en s.k. rättssäkerhetsanmälan, om myndigheterna är osäkra på om stödsystemet uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt artikel 107.1 i FEUF-fördraget.

Den myndighet som beviljar stödet är ansvarig för att bedöma om åtgärden innehåller stöd enligt EU:s regler om statligt stöd. Om det är fråga om statligt stöd, ska myndigheten innan stödet genomförs utreda på vilken bestämmelse om statligt stöd stödarrangemangets godtagbarhet baserar sig och vid behov iakttäta det anmälningsförfarande som lämpar sig för åtgärden. I praktiken ska myndigheten göra en förhandsanmälan om stödet till kommissionen i synnerhet då det är fråga om komplicerade stödprogram och stora enskilda stöd.

Trots det att den myndighet som beviljar stödet är skyldig att iaktta EU-reglerna om statligt stöd, finns det även skäl för det företag som får statligt stöd att försäkra sig om att stödet överensstämmer med reglerna om statligt stöd. Om statsstödet inte omfattas av gruppundantag eller är av mindre betydelse, kan stödet tas i bruk först då kommissionen har godkänt det enligt förhandsanmälningsförfarandet. Stöd som beviljats utan kommissionens godkännande är olagliga, och det kan bli nödvändigt att återkräva dem med ränta av företag som fått stödet.

Konkurrenterna för företag som fått stöd kan lämna klagomål till Europeiska kommissionen om ett stöd som de antar vara olagligt. Kommissionens generaldirektorat för konkurrens behandlar för närvarande klagomål om statligt stöd som även gäller Finland. Efter utredningar kan kommissionen konstatera att det beviljade stödet är stöd som godkänns på den inre marknaden eller om det inte hittas några grunder för godtagbarheten i reglerna om statligt stöd, kräva att de finska myndigheterna ska återkräva stödet inklusive ränta av företaget. Kommissionen kan även föreslå en ändring av nationell lagstiftning som reglerar stödprogrammet.

Konkurrenterna kan även be att en nationell domstol undersöker frågan. På samma sätt som kommissionen har nationella domstolar befogenhet att bedöma huruvida stödarrangemanget uppfyller de fyra kriterierna för statligt stöd. Om domstolen är osäker om saken, kan den be av kommissionen ett utlåtande om tillämpningen av reglerna om statligt stöd. Begärandet av utlåtande begränsar inte domstolens möjlighet eller skyldighet att överföra ärendet till unionens domstol för förhandsavgörande enligt artikel 234 i FEUF-fördraget. Enligt EG-domstolens etablerade rättspraxis har nationella domstolar dock inte behörighet att konstatera att en statsstödsåtgärd överensstämmer med artikel 107 i FEUF-fördraget utan kommissionen har alltid exklusiv behörighet att bedöma om åtgärden är godtagbar på den inre marknaden.

Lag om tillämpning av vissa av Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd

I lagen om tillämpning av vissa av Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd (300/2001) föreskrivs om genomförandet av avbrytande av betalning av stöd och dess återkrävande i Finland enligt kommissionens beslut om återkrav. Den myndighet som har beviljat stödet är skyldig att vidta genomförandeåtgärder. Om stödet har beviljats av någon annan än myndighet, ska den myndighet som utövar bestämmanderätt i sammanslutningen vidta genomförandeåtgärder. Om det på basis av kommissionens beslut inte är möjligt att specificera den behöriga myndigheten, ansvarar arbets- och näringsministeriet för genomförandet av återkravet. I lagen föreskrivs även om de berörda parternas skyldighet att lämna uppgifter samt om kommissionens rätt att göra kontrollbesök. Om förfarings sättet vid anmälan av statligt stöd och annan skyldighet att lämna uppgifter kan enligt lagen vid behov utfärdas en förordning.

Statsrådets förordning om de förfaranden som ska följas när statligt stöd anmäls till kommissionen

I statsrådets förordning om de förfaranden som ska följas när statligt stöd anmäls till kommissionen (89/2011) föreskrivs om anmälan av stödordningar och individuella stöd som hör till tillämpningsområdet för artikel 107.1 i FEUF-fördraget samt om sändandet till Europeiska kommissionen av de uppgifter som anknyter till uppföljningen av och tillsynen över de statliga stöden. Förordningen tillämpas inte på statliga stöd som ska verkställas av jord- och skogsbruksministeriet med undantag av SGEI-tjänster.

Arbets- och näringsministeriet sänder anmälningarna och upplysningarna till kommissionen samt tar emot begäran om ytterligare upplysningar, förelägganden och beslut med anknytning till anmälningarna och upplysningarna. Ministeriet sänder även kommissionen de uppfölj-

ningsuppgifter om godkända stödordningar vilka förutsätts i procedurförordningen (659/1999) och övriga upplysningar som kommissionen förutsätter i fråga om befintliga stöd. Myndigheter och sammanslutningar ska sända de uppgifter som behövs för uppgörande av rapporterna till ministeriet. Ministeriet tar även emot kommissionens begäran om upplysningar och sänder dem vidare till behöriga instanser för att besvaras samt sänder svaren till kommissionen.

Om kommissionen inleder ett sådant formellt undersökningsförfarande som avses i artikel 108.2 i FEUF-fördraget, överförs uppdraget att sända upplysningar till kommissionen och parterna på basis av 4 § 3 mom. i förordningen på utrikesministeriet.

Enligt 7 § i förordningen har arbets- och näringsministeriet till uppgift att ge råd vid uppgörandet av anmälningar om statligt stöd och andra dokument som ska sändas till kommissionen. Förordningen ger inte ministeriet en skyldighet att på omfattande sätt ge råd om innehållet av anmälningar om statligt stöd eller om alla detaljer. I frågavarande myndighet har ansvar för uppgifternas innehåll och att de är korrekta. Ministeriets roll är rådgivande och förmedlande av information.

Lag om skyldighet att medge insyn i och lämna uppgifter om vissa företags ekonomiska verksamhet

Öppenhetsdirektivet 2005/81/EG och ändringarna i det 2006/111/EG har i Finland genomförts med lagen om skyldighet att medge insyn i och lämna uppgifter om vissa företags ekonomiska verksamhet (19/2003, övriga 1371/2009, nedan öppenhetslagen). Lagens syfte är att säkerställa offentliga företags öppenhetsskyldighet samt säkerställa kommissionens och de nationella myndigheternas möjligheter att övervaka efterlevnaden av gemenskapens regler om konkurrens och statligt stöd.

I öppenhetslagen avses med företag som är skyldigt att ha separat redovisning samtliga företag som har beviljats särskilda eller exklusiva rättigheter av ett offentligt samfund enligt artikel 106.1 i FEUF-fördraget eller som anförtratts att tillhandahålla SGEI-tjänster enligt artikel 106.2 i FEUF-fördraget. Företag vars omsättning understiger 40 miljoner euro kan i stället för separat redovisning uppgöra en särredovisning. Öppenhetslagen tillämpas inte på företag som för att genomföra SGEI-tjänsteskyldigheten har beviljats de minimis-stöd eller som har getts skyldigheten att tillhandahålla offentlig tjänst genom ett öppet och icke-diskriminerande förfarande genom att t.ex. tillämpa förfarandet för offentlig upphandling. I lagen föreskrivs om den årliga rapporteringsskyldigheten till kommissionen gällande offentliga företags öppenhetsskyldighet samt om företagets skyldighet att tillstålla ifrågavarande ministerium de upplysningar som behövs för rapporteringen. Varje ministerium skickar upplysningarna till arbets- och näringsministeriet för vidarebefordran till kommissionen.

2.1.3 Den internationella utvecklingen

Nationell förhandsbedömning av förenligheten med EU-reglerna om statligt stöd

I flera av EU:s medlemsländer (till exempel Bulgarien, Spanien, Cypern, Grekland, Kroatien, Lettland, Litauen, Malta, Polen, Portugal, Rumänien, Sverige, Tjeckien, Danmark, Ungern och Storbritannien) finns nationella förhandsbedömningsmekanismer på olika nivåer i anknytning till EU-reglerna om statligt stöd. Förhandsbedömningen görs ofta på ministerienivå, men vissa länder har även etablerat särskilda rådgivningsorganisationer (till exempel Nederländerna och Ungern). Föremålet för bedömningen är i regel huruvida stödarrangemanget upp-

fyller förutsättningarna för statligt stöd enligt 107.1 i FEUF-fördraget och om det i stödarrangemanget går att utnyttja gruppundantagsförordningen eller om kommissionen i förväg ska underrättas om arrangemanget.

Tidsmässigt ligger huvudvikten i bedömningen under stödarrangemangets beredningsskede – så tidigt som möjligt. I vissa medlemsländer, till exempel i Danmark, utgör bedömningen även en central del av landets lagberedningsprocess. Utlåtandet eller konsulteringen som bedömningen resulterar i är oftast inte bindande. En bindande förhandsbedömning görs till exempel i Lettland, Cypern, Grekland, Sverige, Portugal, Slovakien och Ungern. På samma sätt som i Finland är det ofta en annan myndighet som har koordinerings- och konsulteringsansvaret för EU-reglerna om statligt stöd i anknytning till jord- och skogsbruket. Till exempel i Ungern finns även separata bestämmelser om nationell förhandsbedömning vars syfte är att se till att reglerna om statligt stöd för jord- och skogsbruk iakttas.

Danmark

I Danmark tillämpas en omfattande förhandsbedömningsprocess av statligt stöd som omfattar alla lagar, förordningar och budgetposter med anknytning till statligt stöd. Processen gäller såväl den statliga som den kommunala sektorn. Organisatoriskt genomförs bedömningen av ”Ministry of Business and Growth”. Vid utvärderingen utnyttjas en egen kontrollista med vilken det bedöms om en åtgärd innehåller statligt stöd och om det finns grunder för dess godtagbarhet. Utvärderingen görs i ett så tidigt skede under beredningen som möjligt och är även en del av statens lagberedningsprogram. Organisatoriskt genomförs bedömningen av en rådgivande statsstödskommitté, som inledde sin verksamhet 2006 och som består av representanter för justitieministeriet, utrikesministeriet, finansministeriet och näringsministeriet. Även andra ministerier deltar i kommittéarbetet beroende på det ärendet som behandlas. Relevanta ministerier och myndigheter har skyldighet att be ett utlåtande av den rådgivande kommittén, som till sin natur är en rekommendation. Kommitténs sekretariat arbetar på danska konkurrensverket, som också är underställt ovannämnda ministerium.

Sverige

I Sverige finns en centraliserad mekanism för förhandsbedömning av statsstöd, som fungerar i samband med Näringsdepartementets Näringsliv och villkor avdelning. Samma departementet avdelning fungerar även som koordinerande myndighet mot kommissionen i ärenden som gäller statligt stöd. I Sverige kan kommuner enligt lagen inte alls bevilja statligt stöd, vilket innebär att bedömningen koncentreras på stöd som beviljats av statliga myndigheter, ofta centrala ämbetsverk, samt huruvida det överensstämmer med EU:s statliga stöd. Ovannämnda myndighet har s.k. vetorätt om den anser att stödarrangemanget inte överensstämmer med EU:s regler om statligt stöd, dvs. ställningstagandet är bindande. Då kan arrangemanget inte genomföras enligt planerna.

Ungern

I Ungern finns en centraliserad myndighet (State Aid Monitoring Office, SAMO) som bedömer alla arrangemang inom den statliga och kommunala sektorn som kan innehålla statligt stöd. Ämbetsverket grundades 1999. Myndigheterna är skyldiga att be ett utlåtande av SAMO när de överväger att bevilja statsstöd. Det finns en egen myndighet för jord- och skogsbruksstöd som tar hand om förhandsbedömningen av statligt stöd. SAMO fungerar även som den koordinerande myndigheten gentemot kommissionen i ärenden som gäller EU:s regler om statligt stöd. Under förhandsbedömningen utreds först om åtgärden uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt EU-reglerna och vilket förfaringsätt man ska iakttä i arrangemanget för att det ska uppfylla EU-förutsättningarna. Om ämbetsverket anser att arrangemanget inte upp-

fyller förutsättningarna för statligt stöd enligt EU:s regler, kan arrangemanget inte genomföras om inte landets regering godkänner genomförandet.

Förutsättningar för bra stöd

Enligt Statens ekonomiska forskningscentrals utredning om bedömningen och verkningarna av företagsstöd (Rauhanen – Grönberg – Harju – Matikka, Yritystukien arviointi ja vaikutavuus, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 8/2015) har omfattande bedömning av skattestöd i Europa genomförts i Nederländerna, Irland och Storbritannien, som alla strävade efter en omorganisering av stöden och avskaffandet av onödiga stöd. I USA och Kanada har det skapats evalueringsanvisningar som tillämpas i samband med nya skattestöd och en modell för regelbunden bedömning av enskilda stöds verkningar. En undersökning av skattestöd, som blev färdig i Tyskland 2009, är antagligen den grundligaste hittills. I den evaluerades de 20 viktigaste skattestöden i landet. Syftet var att säkerställa jämförbarheten av olika skattestöd och utvärdera rollen av direkta stöd och skattestöd i en marknadsekonomi. På basis av den tyska undersökningen skapades en bedömningsmodell av skattestöd, som bedömer hur stödet riktas (relevant syfte), stödets ändamålsenlighet samt dess effektivitet och verkningar.

Även på EU-nivån har det definierats förutsättningar för ett bra stöd, och om dessa uppfylls, har stödet enligt EU-reglerna om statligt stöd ansetts vara godtagbart för den inre marknaden. I samband med moderniseringen av det statliga stödet gav kommissionen ut grunder för bedömningen av stödets godtagbarhet (meddelande 8.5.2012 COM(2012/209) final). När kommissionen bedömer om en anmäld stödåtgärd kan anses vara förenlig med den inre marknaden, analyserar den om arrangemanget säkerställer att beviljandet av stödet för att uppnå det önskade målet av gemensamt allmänt intresse övervinner dess eventuella negativa inverkningsar på handeln och konkurrensen.

I EU:s reform av det statliga stödet har definierats till exempel följande gemensamma principer:

- 1) Stödet ska ha ett samhälleligt godtagbart mål.
- 2) Med stödet ska man åstadkomma en förbättring som marknaden inte kunde åstadkomma (rättelse av en marknadsstörning/brist).
- 3) Stödet ska vara en korrekt åtgärd för att åstadkomma målet och de ska vara transparent.
- 4) Stödet ska ändra stödmottagarens verksamhet så att mottagaren gör någonting som den inte gjorde utan stöd eller gjorde på ett mer begränsat eller annat sätt.
- 5) Stödbeloppet ska begränsas till det lägsta belopp genom vilket den önskade förändringen kan åstadkommas.
- 6) Stödets negativa effekter på konkurrensen och handeln mellan medlemsstaterna är begränsade.

Därtill godkänner kommissionen normalt stöden för viss tid. Kommissionen kan även förut-sätta bedömningen av stödets verkningar i fråga om de stödprogram om vilka den får en förhandsanmälan. Även i artikel 1 i den allmänna gruppundantagsförordningen (651/2014) föreskrivs om bedömningen av verkningarna av stödordningar vars budget överstiger 150 miljoner euro.

2.2 Bedömning av nuläget

2.2.1 Inledning

För närvarande beviljas det inom den statliga sektorn stöd för ekonomisk verksamhet i processer av mycket olika slag. Vissa stöd beviljas till exempel i form av enskilt stöd utanför stödprogram och baserar sig direkt på finansiering som beviljats i statens budget och som tekniskt beviljas genom att tillämpa bestämmelserna i den allmänna statsunderstödslagen (688/2001). En del stödprogram baserar sig på detaljerad speciallagstiftning eller en förordning som kompletterar bestämmelserna i den allmänna statsunderstödslagen. Även det varierar hur principerna för beviljandet av stöd som redan existerar i en gällande lag och behandlingen vid företagsstödsdelegationen har tillämpats. På motsvarande sätt är en del av de statliga stödmyndigheterna väl insatta i EU-reglerna om statligt stöd inom sitt eget förvaltningsområde och vana vid att utnyttja olika förfaringssätt inom EU-reglerna om statligt stöd. Några förvaltningsområden har å andra sidan haft svårigheter att i praktiken definiera om det överhuvudtaget är fråga om stöd för ekonomisk verksamhet och om arrangemanget uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt artikel 107.1 i FEUF-fördraget. Statsrådets finanspolitiska ministerutskott behandlar frågor som gäller den samhällsekonomiska utvecklingen och den allmänna finanspolitiken, huvudriktlinjerna för den offentliga ekonomins utveckling och andra ärenden som kräver finanspolitiska åtgärder i den omfattning statsministern förordnar. I praktiken behandlar finanspolitiska ministerutskottet inom denna referensram bara stora och med tanke på Finland mycket betydelsefulla stödprogram och enskilda stöd utanför stödprogram.

2.2.2 Tillämpningsområde

Enligt 2 § 1 mom. 1 punkten i lagen om allmänna villkor för företagsstöd avses med företagsstöd statligt understöd och räntestöd som beviljas för ett i lagen avsett syfte samt lån, borgen, garanti eller annan finansiering som innebär stöd för mottagaren. I bestämmelsen har inte separat nämnts kapitaltillskott som innehåller statligt stöd.

Lagen tillämpas om inte något annat bestäms i lag, vid beviljande av direkt eller indirekt företagsstöd av statsmedel för annan näringsverksamhet än egentligt jord- och skogsbruk eller fiske. Lagen tillämpas inte på stöd som beviljas för kultur, idrott eller annan allmännyttig eller därmed jämförbar verksamhet. På stöd till dagspress och kulturtidningar tillämpas inte bestämmelserna i 3 §, 5 § 1 mom. eller 6 §, när målet för företagsstödsprogrammet är att garantera yttrandefriheten och en allsidig kommunikation.

Stöd som beviljas genom skattesystemet har inte betraktats som företagsstöd även om det med tanke på EU-reglerna om statligt stöd även i de stödarrangemang som faller utanför den gällande lagens tillämpningsområde oftast har varit fråga om stödande av ekonomisk verksamhet som överensstämmer med EU:s konkurrenslagstiftning i vilka man utöver nationella bestämmelser måste ta hänsyn till innehållet och förfaringssätten i EU:s regler om statligt stöd.

Även om majoriteten av företagsstödsprogrammen förvaltas inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde, beviljas företagsstöd ofta även inom andra ministeriers verksamhetsområden. Till exempel inom förvaltningsområdet för kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, utrikesministeriet samt inrikesministeriet finns stödprogram genom vilka det ges finansiering som helt eller delvis har riktats till näringsverksamheten. I många fall ligger tyngdpunkten i dessa stödprogram annanstans än i egentligt företagsstöd, men de kan trots detta uppfylla kännetecknen för EU-reglerna om statligt stöd. Sådana är till exempel undervisnings- och kulturministeriets stöd till filmbranschen.

Till flera företagsstödprogram erhålls dessutom delfinansiering från EU:s strukturfonder. I regel kommer minst hälften av finansieringen för stödprogrammen från nationella medel, och stöden beviljas på basis av nationella stödprogram.

Utgångspunkten är att lagen på ett så omfattande sätt som möjligt ska tillämpas på stöd som beviljas som företagsstöd. I praktiken har enskilda stöd för ekonomisk verksamhet utanför stödprogram som baserar sig på statens budget dock inte behandlats av företagsstödsdelegationen. Definitionen av företagsstöd har varit vag. Statsunderstödslagen (688/2001) tillämpas inte på alla offentliga stöd. Lagen tillämpas till exempel inte på betalningslätnad och betalningsbefrielse i fråga om statskatter eller statens andra fordringar. De allmänna förutsättningarna för beviljandet av understöd enligt 7 § i statsunderstödslagen gäller statsunderstöd för såväl ekonomisk som icke-ekonomisk verksamhet. Lagen om allmänna villkor för företagsstöd gäller å sin sida redan för närvarande på ett mer omfattande sätt även statliga stöd som ges i annan form än understöd. I fråga om stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet behövs egna förutsättningar för beviljande av stöd. Bland annat effektivitetssynpunkten fattas från lagen om allmänna villkor för företagsstöd. Från verkningssynpunkten ska det offentliga stödssystemet som riktas till ekonomisk verksamhet betraktas som en helhet.

2.2.3 Förutsättningar för bra stöd

Det finska systemet med företagsstöd har byggts upp, bit för bit, under de senaste decennierna. Utgångspunkten har varit att staten ingriper i marknaden då den inte fungerar på ett sätt som samhällsligt är önskvärt. I politiska åtgärder som avhjälpes brister in marknads funktion har man ofta använt företagsstöd i stället för andra politiska åtgärder. Stödåtgärderna har också ofta startats utan en noggrann analys över när och på vilka villkor man i framtiden kan avstå från stödåtgärderna om och när bristerna i marknads funktion avhjälpes eller ändras väsentligt.

Stödåtgärder som har inletts olika tider har baserat sig på bästa möjliga bedömning av stödåtgärdens dåvarande behov och de eftersträvade effekterna. Även om enskilda stöd och deras effekter tidvis har utretts och omarbetats när verksamhetsomgivningen har ändrats, har företagsstödssystemet under åren utvecklats till en omfattande och osammanhängande helhet. I fråga om flera stödåtgärder kan de centrala motiveringarna till deras existens i nuvarande form ha åldrats i och med att verksamhetsomgivningen har förändrats. Detta har gjort att helheten även från företagens synvinkel är rätt svårbegriplig, vilket å ena sidan har lett till onödigt stora förvaltningskostnader och å andra sidan försvagat systemets effektivitet.

Utvecklingen av företagsstödssystemet har under de senaste åren närmast styrts av EU:s mål att minska på stöden och rikta dem på ett bättre sätt samt behovet att minska den offentliga sektorns utgifter. Det har dock visat sig vara svårt att konkretisera dessa mål när mer helhetsinriktade politiska riktlinjer för utvecklandet av företagsstödssystem inte har funnits till. Bristfällig information om naturen av enskilda stöd och deras behov som en del av en bredare helhet av politiska åtgärder, alternativa politiska åtgärder till stöd eller stödets effekter har lett till att man inte längre har kunnat fatta beslut i anknytning till företagsstödssystemet på en tillräckligt helhetsmässig och strategisk nivå. De kvantitativa och kvalitativa målen för förslagen gällande stödbestämmelserna har vanligen inte dokumenterats tillräckligt väl.

2.2.4 Forskningsresultat

Under de senaste åren har det gjorts flera utvärderingar av företagsstödssystemens effektivitet och verkningar. Flera kritiska undersökningar av företagsstödet effektivitet har presenterats.

Till exempel Heli Koski et al. uppskattade i sin utredning (Toimialan tuottavuuden kasvu, sen yrittäjien mekanismit ja yritystuet, työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 14/2013) att företagsstöden inte hade någon märkbar inverkan på ökningen av företagets produktivitet. Enligt utredningen stöder företagsstöden framför allt företag med låg produktivitet. Resultat av samma typ presenteras även av Mika Maliranta och Niku Määttä, enligt vilka företagsstöden kan snedvrider den effektiva inriktningen av produktionsfaktorer mellan effektiva och ineffektiva produktionsenheter (Innovointi, luova tuho ja tuottavuus, ETLA: PM 25, 19.3.2014).

Syftet med Matti Pietarinens utredning om företagsstöd (TEM 7/2012) var att utreda om företagsstöden fungerar och är ändamålsenliga samt erbjuda en grund för beredningen av eventuella ändringar och besparingar inom stöden. Enligt utredningen uppskattades mindre än hälften av värdet på företagsstöden (566 miljoner euro), fem av de utvärderade stödformerna, vara effektivt, dvs. de påverkade sitt mål bra och bidrog ofta också till en ändring av näringsstrukturen. Av värdet på stöden ansågs 15 % eller 184 miljoner euro vara ineffektivt. Enligt utredningen kan effektiviteten av företagsstödssystemet märkbart förbättras genom att slopa ineffektiva stöd och genom att rikta stöd till mål som med tanke på näringspolitiken är centrala. I utredningen rekommenderades bland annat att funktionen och ändamålsenligheten av alla skattestöd till industrin och näringar (ca 7 miljarder euro) ska utredas. Därtill rekommenderades att främjandet av en strukturomvandling alltid ska vara en motivering till företagsstödet och ett kriterium för bedömningen av dess lämplighet. Viktigt är upprätthållandet och effektiviteten av konkurrensen och utvecklingen av faktorer som är centrala med tanke på framgång i konkurrensen, framför allt innovationer. I utredningen definieras två förutsättningar för stödets godtagbarhet: finansmarknadens oförmåga att finansiera projektet och projektets externa effekter. Därtill kan det internationella konkurrensläget berättiga stödet. De stöd som utvärderats i utredningen har betraktats med hänsyn till ovannämnda kriterier. Därtill har kostnadsnyttoförhållandet betraktats. Företagsstödens effektivitet kan ökas genom att rikta stöden till att avhjälpa en viss brist på marknaden. Med detta avses riktandet av offentlig finansiering i stället för sedvanlig företagsverksamhet till finansieringen av nya företag som vill internationalisera sig och söka tillväxt från nya marknader. Därtill kan verkningarna förbättras genom att rikta stöden till att främja strukturomvandlingen, i vilket fall uppmärksamhet fästs vid att stöden främjar konkurrens i stället för att hindra den.

Även enligt Heli Koskis och Pekka Yli-Anttilas utredning om företagsstödens verkningar (Yritystukien vaikuttavuus: tutkimushankkeen yhteenveto ja johtopäätökset, TEM-raportteja 7/2011) är det företagsstödet uppgift att avhjälpa brister på marknaden. Grunden för stödet kan vara den att finansieringsmarknaden inte fungerar eller externa effekter. I utredningen konstateras att det finns kvar få brister på finansieringsmarknaden med undantag av riskprojekt som företas av innovativa tillväxtföretag i ett tidigt skede av verksamheten. Marknaden utvecklas ständigt och företagsstödssystemet bör följa med utvecklingen. I utredningen konstateras att företagsstöden är avsedda att vara temporära och avhjälpa bristerna på marknaden. Stöden ska framför allt riktas till immateriella investeringar, som ofta kopplas med en dåligt fungerande marknad och externa effekter. Antalet stöd ska inte utökas utan de ska riktas bättre än tidigare.

I en utredning över tillväxtföretag (Nuorten kasvavien yritysten merkitys, menestystekijät ja yritystukien rooli kasvun ajurina. TEM:n julkaisuja 10/2015) konstateras att tillgången till finansiering inte verkar vara ett särskilt stort problem i Finland men det kan vara utmanande att hitta rätt finansiering rätt tid. Denna synviken bör även beaktas när man betraktar företagsstödens roll och effekter. Den centrala frågan är den rätta allokeringen av stöden så att stöd av rätt slag riktas till företag av rätt slag vid rätt tidpunkt.

I utredningen Yritystukien arviointi ja vaikuttavuus (Timo Rauhanen, Sami Grönberg, Jarkko Harju och Tuomas Matikka. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja

8/2015.) bedömdes förutsättningarna för bra stöd och utvärderingen av stödets verkningar samt deras tillämplighet på framför allt skattestöd. Som skattestöd som riktar sig till företagsverksamhet har typiskt betraktats flera stöd inom näringsbeskattningen och punktbeskattningen samt energibeskattningen. Även skattestöden för olika nytthetsgrupper inom mervärdesbeskattningen kan anses vara skattestöd som påverkar företagsverksamheten. Det har dock inte varit entydigt att betrakta dessa skattestöd som företagsstöd.

Enligt utredningen identifierades det i Finland år 2014 sammanlagt 187 skattestöd. När tillräckligt omfattande och pålitlig information fattas, kunde man inte kalkylera eurobeloppen för cirka en tredjedel av de identifierade skattestöden. Därmed har man inte kunnat bedöma skattestödets totalbelopp. Gällande de stöd som det gick att bedöma uppgick totalbeloppet på skattestöden till 23,8 miljarder euro, vilket var cirka 12 % av bruttonationalprodukten och 27 % av skatterna och avgifter av skattenatur. Statens andel av skattestöden var cirka 70 % och resten (30 %) fördelades mellan kommuner, församlingar och FPA. I utredningen konstateras att direkt stöd oftast är ett bättre alternativ, eftersom det är mer transparent och kan allokeras lättare än skattestödet.

2.2.5 EU:s regler om statligt stöd

I Finland finns inte för närvarande ett systematiskt förfarande för förhandsbedömning av stödarrangemangens förenlighet med EU-reglerna om statligt stöd.

I praktiken förvaltar arbets- och näringsministeriet enligt statsrådets förordning om de förfaranden som ska följas när statligt stöd anmäls till kommissionen (89/2011) uppgifterna i anknytning till det allmänna anmälningsförfarandet och informationsförmedlingen om statsstöd med undantag av jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde. Varje myndighet är ansvarig för bedömningen av huruvida en åtgärd är ett statligt stöd. Stödansökningarna tillställs kommissionen via arbets- och näringsministeriet. Varje enskild myndighet ansvarar för upprättandet av ansökningarna om stöd, men arbets- och näringsministeriet ger anvisningar och råd om anmälningsförfarandet och agerar som kontakt mellan nationella myndigheter och EU-kommissionen. Arbets- och näringsministeriet koordinerar även den årliga rapporteringen över stöden till kommissionen, kommissionens efterhandstillsyn över finska stödprogram och upprättande av responsen till klagomål.

Enligt 2 § i statsrådets förordning om företagsstödsdelegationen (138/2012) ska av delegationen i regel, med vissa undantag som nämns i förordningen, begäras ett utlåtande över ansökningar över statligt stöd till Europeiska kommissionen. Vid delegationen fungerar tjänstemän vid arbets- och näringsministeriet som experter i frågor som gäller EU-reglerna om statligt stöd. Eftersom tillämpningsområdet för lagen om allmänna villkor för företagsstöd (786/1997) för närvarande lämnar utanför tillämpningsområdet stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet och som även uppfyller EU:s förutsättningar för statligt stöd, kan delegationen inte för närvarande på ett omfattande sätt på förhand bedöma om EU-reglerna om statligt stöd iaktas.

Innan kommissionens reform av statliga stöd inom EU, som trädde i kraft den 1 juli 2014, skulle man i regel lämna en förhandsanmälan om stödarrangemangen till kommissionen. Det centrala målet med reformen var att all fler stöd skulle befrias från förhandsanmälan om statligt stöd genom den allmänna gruppundantagsförordningen (651/2014). Stöden som överensstämmer med gruppundantagsförordningen kan därmed tas direkt i bruk utan kommissionens förhandsgranskning och godkännande. Kommissionens syfte är att andelen av stöd som överensstämmer med gruppundantagsförordningen ska uppgå till 60—90 % av stödprogrammen och åtgärderna.

För närvarande ska ett utlåtande av företagsstödsdelegationen i regel begäras över anmälningar till Europeiska kommissionen om nya statliga stöd eller om väsentliga ändringar i gällande stöd innan anmälningar skickas till kommissionen. För närvarande görs begärandet av utlåtande och expertutvärderingen i anknytning till det vid företagsstödsdelegationen när beredningsprocessen har framskridit mycket långt, ofta just innan anmälan om statligt stöd sänds till kommissionen. Syftet med propositionen är att se till att den statliga stödmyndigheten framöver presenterar stödarrangemang som hör till lagens tillämpningsområde för delegationen genast då de centrala villkoren och finansieringen av ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogram är kända. Som bilaga till begäran om utlåtande kan till exempel redan tillställas ett utkast till anmälan enligt den allmänna gruppundantagsförordningen, som lämnas till kommissionen i efterhand.

Övervakning av jämlik konkurrens enligt 4 a kap i konkurrenslagen (595/2013) gäller inte stöd som myndigheter beviljar privata aktörer utan den koncentrerar sig enbart på förfaranden eller strukturer som idkas i den ekonomiska verksamheten av en enhet som staten, en kommun eller en samkommun har bestämmande inflytande över, t.ex. ett företag som helt ägs av staten. Konkurrens- och konsumentverket har alltså igen befogenhet då det gäller EU-reglerna om statligt stöd. Det kan inte ingripa i statliga stöd som anmälts och godkänts enligt EU-lagstiftningen, och övervakningen av beviljandet av statliga stöd omfattas inte av dess befogenhet. Verket kan dock ingripa i ett sådant förfarande av staten, en kommun eller en samkommun, såsom stöd eller stödarrangemang samt verksamhetens struktur, som nationellt hindrar eller snedvrider konkurrens på det sätt som föreskrivs i 4 a kap. i konkurrenslagen.

Eftersom kommissionens övervakning av statliga stöd i fortsättningen i högre grad än nu kommer att basera sig på övervakning i efterhand, måste medlemsstaterna och myndigheterna framöver i allt högre grad själva se till att stödåtgärderna överensstämmer med EU-reglerna om statligt stöd. En arbetsgrupp mellan medlemsländerna och kommissionen beredde år 2014 en rapport för att främja reformen av statliga stöd, som godkändes den 10 juni 2014. I rapporten rekommenderas nationell effektivisering av förfaranden som garanterar de statliga stödets rättssäkerhet och laglighetsprövning. Arbetsgruppen som behandlar genomförandet av reformen kommer att följa upp genomförandet av rekommendationerna i rapporten.

I flera medlemsländer finns redan för närvarande i bruk nationella förfaranden genom vilka man på ett omfattande sätt i förhand kan bedöma stödarrangemangens tillräckliga laglighetsprövning och därmed garantera tillräcklig rättssäkerhet från såväl stödbeviljarens som stödmottagarens, dvs. företagets, synvinkel. Även om det är fråga om en rekommendation, har kommissionen i flera sammanhang framhävt vikten av en förhandsbedömning. Kommissionen övervakar att stöden enligt den allmänna gruppundantagsförordningen samt stöden som kommissionen på förhand godkänner överensstämmer med EU-reglerna om statligt stöd genom att effektivisera efterhandsövervakningen. Det att arrangemanget är förenligt med EU-reglerna om statligt stöd kan även undersökas av kommissionen på basis av ett klagomål som en konkurrensrent till stödmottagaren lämnat till kommissionen.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Syftet med propositionen är att förenhetliga och effektivisera användningen av stöd samt säkerställa den nationella förhandsbedömningen om huruvida stöden är förenliga med Europeiska unionens lagstiftning om statligt stöd. Ett annat syfte är att förbättra kvaliteten av bedömningen av stöden samt deras verkningar.

3.1.1 Förutsättningar för bra stöd

Företagsstöden betraktades som en del av det strukturpolitiska programmet för Jyrki Katainens regering. I sammanfattningen av ministergruppen för en reform av företagsstöd (28.4.2014) konstateras som en åtgärd att förutsättningar för bra stöd ska tas i bruk i större omfattning. Förutsättningarna för bra stöd ska tillämpas i praktiken vid beredningen av nya stödinstrument och i enskilda stödbeslut i samarbete med ministerier, myndigheter som förvaltar stöden och forskningsinstitut. Därtill är det meningen att på basis av förutsättningarna för bra stöd skapa en utvärderingsram med hjälp av vilken alla stöd för ekonomisk verksamhet och skattestöd för företag som bedriver ekonomisk verksamhet (inklusive jord- och skogsbruk) ska utvärderas regelbundet (till exempel vartannat år/per regeringsperiod) i samarbete med ministerierna.

Propositionen ansluter sig regeringsprogrammets (Lösningar för Finland, Förhandlingsresultat om det strategiska regeringsprogrammet 27.5.2015) punkt om förstärkandet av konkurrenskraften genom förbättrade förutsättningar för näringsliv och företagande. Förslaget ingår i punkt 1) Sysselsättning och konkurrenskraft, åtgärd 4 Förbättrad tillväxt och ökad konkurrens i handlingsplan av 28.9.2015 och genomför följande åtgärd: ”Arbetet med att reformera systemet för företagsstöd och de principer och den nationella praxis som hänför sig till det fortsätter”. Det är regeringens syfte att utveckla det nationella stödsystemet för att öka stödets verkningar och skapa ett nationellt förfarande genom vilket det säkerställs att EU-bestämmelserna om statligt stöd iakttas.

Genom den föreslagna lagen ges allmänna bestämmelser om förutsättningar för bra stöd. Syftet med dessa enhetliga kriterier är att säkerställa en enhetlig och med tanke på samhällsekonomi så effektiv och förnyande användning som möjligt av de stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet.

Det är nödvändigt att fästa central uppmärksamhet vid mätandet av verkningarna när man strävar efter ett så effektivt utnyttjande av stöden och mer allmänt ekonomiska resurser som möjligt. Med tanke på statsekonomi gör den tidsvisa utvärderingen av stödprogrammen tillsammans med deras tidbundenhet användningen av skattemedel mer effektiv och ekonomisk. Dessutom uppmuntrar den att effektivisera förvaltningen av stödprogrammen.

3.1.2 Förhandsbedömningen av statligt stöd enligt EU-reglerna

Med en effektivisering av förhandsbedömningarna strävar man efter att säkerställa iakttagandet av EU-reglerna om statligt stöd i de stödarrangemang som beviljas för ekonomisk verksamhet.

Genom mer omfattande koncentring av förhandsbedömningen enligt EU-reglerna om statligt stöd till företagsstödsdelegationen kan man säkerställa beslutens rättssäkerhet och på detta sätt undvika återkrav. Syftet med reformen är att nationellt iakttas rekommendationerna om genomförandet av EU:s reform av statligt stöd, som i huvudsak trädde i kraft i den 1 juli 2014. I flera andra länder är EU:s förhandsbedömningsmekanism av stödarrangemangen redan i bruk för att säkerställa stödarrangemangens rättssäkerhet. Arbetsgruppen som behandlar genomförandet av reformen kommer även att följa upp genomförandet av sina rekommendationer.

Det att ärendet i ett så tidigt skede som möjligt ska presenteras för företagsstödsdelegationen ger den myndighet som beviljar stödet möjligheten att få ett expertutlåtande om huruvida arrangemanget är förenligt med EU-reglerna om statligt stöd. Stödmyndigheten kan på det här

sättet öka rättssäkerheten av sin prövning samt förebygga klagomål till kommissionen om stödarrangemanget. Förfarandet förbättrar indirekt även stödmottagarens rättsskydd.

Ett annat syfte med reformen är att koncentrera och effektivera den statsstödsrådgivning som för närvarande ges inofficiellt av arbets- och näringsministeriet. I fortsättningen ska frågor gällande statligt stöd i anknytning till ett stödprogram eller ett enskilt stöd som beviljas utanför stödprogram behandlas officiellt och öppet av den tväradministrativa företagsstödsdelegationen.

3.1.3 Företagsstödsdelegation

Den förnyade företagsstödsdelegationens roll är enligt förslaget att utveckla det nationella stödssystemet. I fortsättningen ska den även bedöma alla stöd som statliga myndigheter beviljar för ekonomisk verksamhet då stödet uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt artikel 107.1 i FEUF-fördraget. Reformen gör det möjligt att betrakta stödssystemet som en helhet samt ökar stödets verkningar och handläggandet av stödärenden på ett resultatrikt sätt. Då kommer det nuvarande splittrade systemet att i stället betraktas som en helhet. Syftet med förslaget är att effektivare än nu förenhetliga stöden. Förutsättningen för effektivt förenhetligande är att de olika förvaltningsområdena samarbetar under beredningen av stödprogrammen.

De förhandsbedömningar som sekretariatet ska utarbeta som stöd för företagsstödsdelegationens utlåtanden ska fungera som stöd för delegationens utlåtande. Förhandsbedömningarna förbättrar kvaliteten i beredningen av stödprogrammen och därmed deras verkningar. Förfarandet med förhandsbedömning ska hjälpa den myndighet som begär ett utlåtande och fungera som stöd för beslutsfattandet.

3.2 Alternativ och deras bedömning

3.2.1 Förutsättningar för bra stöd

Det föreslås att förutsättningarna för bra stöd ska ingå i lagen. I stället för lagnivån kan förutsättningarna för bra stöd ingå i anvisningar för utarbetande av regeringspropositioner. Eftersom det inte föreskrivs om alla stödprogram genom lag, betyder detta att en del stödprogram inte kommer att omfattas av anvisningarna. Därför föreslås det att förutsättningarna för bra stöd ska ingå i lagen. Om förutsättningarna uppfylls eller inte ska bedömas innan ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogram tas i bruk, och denna bedömning ska fogas till beredningsmaterialet för stödbestämmelsen, regeringens proposition eller bakgrundspromemorian.

Anvisningar för utarbetande av regeringspropositioner är till sin karaktär processmässiga. Bedömningen av konsekvenserna för företag, som ingår i anvisningarna och för vilken arbets- och näringsministeriets lagstiftningsenhet ansvarar, följer laggranskarens roll i justitieministeriets granskningsenhet. I denna roll kan man inte ingripa i innehållsfrågor.

I betänkande 9/2014 av riksdagens revisionsutskott framfördes grundandet av en bedömningsenhet vid statsrådets kansli. I finansministeriets OHRA-beredningsgrupps rapport (Päätöksistä muutoksiin, VM142:00/2013, 1.12.2014) föreslogs att den systematiska konsekvensbedömningen på förhand av centrala lagreformer och andra strategiska politiska åtgärder som resulterar i alternativ ska bli en nödvändig förutsättning för framför allt beredningen av de politiska paketen i regeringens verksamhetsplan. Vid statsrådet ska grundas en expertenhet vars kärnuppgift blir att säkerställa att regeringen och riksdagen har till sitt förfogande ordentliga bedömningsuppgifter när de fattar beslut om centrala strukturella och andra förändringar. Stöd-

enheten för konsekvensbedömning grundas i början för viss tid. Detta organ, som ska grundas i anknytning till statsrådets kansli, bedömer om bedömningar av ekonomiska konsekvenser som ingår i regeringens proposition är tillräckliga och om de har gjorts enligt anvisningarna om konsekvensbedömning. Organet gör inte självt bedömningar och högst i mycket exceptionella fall bedömer om konsekvensbedömningarna är korrekta. Organet motsvarar till sin natur justitieministeriets granskningsenhet och har inget samband med denna proposition.

Under bredningen bedömdes även huruvida förutsättningarna för bra stöd ska ingå i statsunderstödlagen (688/2001). I statsunderstödslagen föreskrivs om de grunder och förfaringsätt som ska iakttas när statsunderstöd beviljas. I 7 § i statsunderstödslagen (688/2001) föreskrivs om allmänna förutsättningar för beviljande av statsunderstöd, och till paragrafen kan fogas särskilda förutsättningar för stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet. I lagen avses med statsunderstöd finansiering med karaktären av stöd som beviljas för att understöda en viss verksamhet eller ett visst projekt. Eftersom lagens tillämpningsområde enbart täcker stöd i form av understöd, och stödformer för ekonomisk verksamhet kan till exempel även vara lån och garantier som innehåller stöd samt skattestöd, kan de allmänna grunderna för stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet inte fogas till 7 § i statsunderstödslagen.

3.2.2 Nationellt förhandsbedömningsförfarande för att säkerställa förenligheten med Europeiska unionens regler om statligt stöd

Det centrala syftet med EU:s reform av statligt stöd, som i huvudsak trädde i kraft den 1 juli 2014, är att befria allt fler stöd från skyldigheten att på förhand göra en anmälan till kommissionen enligt artikel 108.3 i FEUF-fördraget. Kommissionens syfte är att framöver bara koncentrera sig på förhandsövervakningen av stöd som mest snedvrider konkurrensen. I praktiken innebär detta att allt fler stöd som beviljas av en myndighet för ekonomisk verksamhet kan beviljas genom att iakttas bestämmelserna i den allmänna gruppundantagsförordningen (651/2014). Som motvikt till befriandet av allt fler stöd från skyldigheten att göra förhandsanmälan har kommissionen i enlighet med rapporten av den 10 juni 2014 av arbetsgruppen mellan medlemsstaterna som behandlar genomförandet av reformen rekommenderat för medlemsländerna effektiveringen av förfaranden som garanterar de statliga stödets rättssäkerhet och laglighetsövervakningen. Kommissionen har även effektiviserat efterhandsövervakningen av statliga stöd.

Principiellt är alternativen för att genomföra nationell förhandsbedömning ibruktageandet av ett bindande utlåtandeförfarande eller annat bindande förhandsbedömningsförfarande. Detta slopar dock myndigheternas rätt att bedöma om åtgärden är förenlig med EU-reglerna om statligt stöd. I 6 § i den gällande lagen om allmänna villkor för företagsstöd konstateras att om den myndighet som bereder ärendet vill fatta ett beslut som avviker från företagsstödsdelegationens ståndpunkt, ska ärendet hänskjutas till statsrådets allmänna sammanträde. I praktiken har ovannämnda bestämmelse aldrig tillämpats. Statsrådet godkänner i varje fall stödarrangemangen om vilka det föreskrivs genom förordning av statsrådet och beslutar om givandet av regeringens propositioner om stödssystem om vilka det föreskrivs genom lag till riksdagen.

Ett mer ändamålsenligt sätt är att effektivisera förhandsbedömningen av förenligheten med EU-reglerna och rättssäkerheten med ett icke-bindande utlåtandeförfarande genom att förstärka den redan existerande företagsstödsdelegationens ställning. Tryggandet av en tillräcklig förhandsbedömning förutsätter dock i så fall utvidgandet av lagens tillämpningsområde. Utvidgningen av tillämpningsområdet i olika statliga förvaltningsområden förutsätter även att företagsstödsdelegationens förfaringsätt och sekretariat ska omorganiseras. Arbets- och näringsministeriets experter i EU:s statliga stöd ger redan för närvarande konsultering som tjänstearbete i frågor som gäller EU-reglerna om statligt stöd och deltar i företagsstödsdelegation-

ens sammanträden. Koncentreringen av bedömningen om huruvida stödarrangemangen överensstämmer med EU-reglerna om statligt stöd till den nya delegationen ökar bedömningens transparens, utnyttjandet av expertis över förvaltningsområden samt minskar samtidigt överlappande bedömning av stödarrangemangen såväl som normalt tjänstearbete som i delegationens utlåtandeförfarande.

Syftet med förslaget är att garantera att de stöd som myndigheter beviljar är förenliga med EU-reglerna om statligt stöd. Detta ska ske genom att ta i bruk i anslutning till den redan verk-samma företagsstödsdelegationen nationell förhandsbedömning genom ett icke-bindande utlå-tandeförfarande.

3.2.3 Begränsning av lagens tillämpningsområde till statliga stödmyndigheter

I samband med beredningen har man även utvärderat utvidgandet av den nya lagens tillämp-ningsområde utöver statliga stödmyndigheter till statsstöd som beviljas av kommuner och som uppfyller kraven i artikel 107.1 i FEUF-fördraget.

På grund av kommunernas självstyre anses det inte vara möjligt att utvidga principerna för bra stöd till kommuner. Under de senaste åren har kommunernas medvetenhet om EU-reglerna om statligt stöd ökat. För närvarande informerar och utbildar Kommunförbundet kommuner i frågor som har med reglerna om statligt stöd att göra. Den reformerade kommunallagen (410/2015) har begränsat kommunernas möjligheter att ge en borgen eller annan säkerhet. En-ligt kommunallagen får kommunen bevilja en sammanslutning som bedriver verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden borgen eller annan säkerhet för en skuld eller annan förbindelse endast om sammanslutningen hör till kommunkoncernen eller om det kontrolleras av kommu-nerna eller av kommunerna och staten tillsammans. Det finns dock undantag från huvudre-geln. En kommun kan alltjämt ge företag till exempel direkta understöd. Stöd som beviljas av kommuner är enskilda stöd och kommuner har inte än utarbetat egna stödprogram.

Även om staten genom arbets- och näringsministeriet samt i fråga om stöd i anknytning till jordbruket genom jord- och skogsbruksministeriet koordinerar ärenden i anslutning till regler-na om statligt stöd, till exempel anmälningar om statligt stöd till kommissionen, klagomåls-processerna anhängiga vid kommissionen samt samordningen i anslutning till reformen av reglerna om statligt stöd, ansvarar alltid den myndighet som beviljar stödet, även kommunen, självständigt för att stödarrangemanget överensstämmer med EU-reglerna om statligt stöd. År 2015 fanns det 317 kommuner i Finland. Med tanke på kommunerna är det centraliserade för-handsbedömningsförfarandet av förenlighet med EU-reglerna också ett sätt att garantera att den planerade stödåtgärden är förenlig med reglerna om statligt stöd. Under beredningen kom man dock till den slutsatsen att företagsstödsdelegationens resurser inte räcker till för att be-döma enskilda kommuners stödarrangemang. Frågan kommer dock att omvärderas i samar-bete med Kommunförbundet, då det förhandsbedömningsförfarandet som nu föreslås har eta-blerat sig. I detta sammanhang utvärderas även de framtida självstyrelseområdenas ställning vid tillämpandet av lagen .

3.3 De viktigaste förslagen

3.3.1 Tillämpningsområde

Enligt förslaget utvidgas tillämpningsområdet att gälla stöd som statliga stödmyndigheter be-viljar för ekonomisk verksamhet och som uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt ar-tikel 107.1 i FEUF-fördraget. Tillämpningsområdet för artikel 107 har begränsats så att lagen

inte ska tillämpas på primärproduktion inom jord- och skogsbruket eller på fiskerinäringen. Stöd som beviljas enligt artikel 107 i FEUF-fördraget inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde, såsom stödet för turistnäringen, kommer emellertid att falla inom lagens tillämpningsområde. Lagen ska enbart tillämpas på statliga stödmyndigheter, vilket gör att kommunernas stödarrangemang inte hör till lagens tillämpningsområde. Lagen ska tillämpas om inte annat föreskrivs i lag.

Begreppet ekonomisk verksamhet ska vara det samma som i EU:s konkurrenslagstiftning. Begreppen företag och ekonomisk verksamhet är breda i EU-lagstiftningen. Enligt etablerad rättspraxis är alla enheter som bedriver ekonomisk verksamhet företag enligt konkurrenslagstiftningen oberoende av deras juridiska form eller finansieringssätt. Det som är avgörande är naturen av den verksamhet som bedrivs. Ekonomisk verksamhet är all verksamhet där varor och tjänster erbjuds på en viss marknad. I tolkningspraxis har vikt fästts vid det om ett privat företag producerar motsvarande varor och tjänster på marknaden. Även icke-vinstbringande enheter kan bedriva ekonomisk verksamhet. Verksamhet kan vara ekonomiskt även om skyldigheter i anslutning till allmänt intresse, specialrätter eller ensamrätter är kopplade med den eller om verksamheten får stöd från offentliga medel. Utgångspunkten är att bara köpande eller anskaffande av en nytting inte betraktas som ekonomisk verksamhet, om nyttingarna har anskaffats för att användas i annan än ekonomisk verksamhet. Även en privat yrkesutövare eller näringsidkare kan bedriva ekonomisk verksamhet. Definitionen av begreppet ekonomisk verksamhet gör att till exempel socialskyddsformåner som direkt betalas till fysiska personer blir utanför tillämpningsområdet.

Vid gränsdragningen mellan ekonomisk verksamhet och myndighetsverksamhet kan man som tolkningshjälp använda kommissionens SGEI-meddelande (2012/C8/02). Enligt meddelandet är verksamheter som i sig utgör en del av befogenheterna att utöva offentlig makt och utförs av staten generellt sett inte ekonomisk verksamhet, t.ex. armén, polisen, flygnavigationssäkerhet och kontroll över flygtrafiken, sjötrafiksäkerhet och kontroll av sjötrafiken, föroreningsbegränsande övervakning, organisation av fängelsedomar eller socialskydd eller hälsovård som baserar sig på den s.k. solidaritetsprincipen. Inte heller allmän utbildning som anordnas inom ett nationellt utbildningssystem som finansieras av staten betraktas som ekonomisk verksamhet. I EU:s rättspraxis har fastställts att allmän utbildning som anordnas inom ett nationellt utbildningssystem som finansieras och övervakas av staten får betraktas som icke-ekonomisk verksamhet. Klassificeringen av en enhet som företag är alltid förknippad med en viss verksamhet; en enhet som bedriver såväl ekonomisk som icke-ekonomisk verksamhet betraktas som företag enbart beträffande den ekonomiska verksamheten.

Enligt artikel 107.1 i FEUF-fördraget är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrیدا konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den inre marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna. Definitionen av stöd som statligt stöd förutsätter alltså att de ovannämnda fyra kriterierna uppfylls samtidigt. Statligt stöd ska ha beviljats av statliga medel, det ska vara selektivt, snedvrیدا eller hota att snedvrیدا konkurrensen och påverka handeln mellan medlemsstaterna.

För närvarande tillämpas utöver lagen om allmänna villkor för företagsstöd (786/1997) på företagsstöd i form av lån lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti (449/1988) och på företagsstöd i form av understöd statsunderstödslagen (688/2001). Förhållandet mellan lagen om allmänna villkor för företagsstöd samt statunderstödslagen och lånelagen är oklart. Statunderstödslagen och lånelagen är allmänna lagar som tillämpas om inte annat stadgas i någon annan lag (3 § 1 mom. i statsunderstödslagen och 2 § 1 mom. i lånelagen). Även i 1 § i den gällande lagen om allmänna villkor för företagsstöd konstateras att lagen ska tillämpas, om inte något annat bestäms i lag. Lagarnas tillämpningsområden ska klarläggas. I

fortsättningen ska lagen om allmänna villkor för stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet tillämpas på stöd för ekonomisk verksamhet, men den ska kompletteras av bestämmelserna om lånefinansiering i lånelagen och bestämmelserna i statsunderstödslagen om finansiering i form av understöd samt vissa allmänna bestämmelser om förfaringsätt.

Ingen av de ovannämnda lagarna tillämpas på till exempel stöd för ekonomisk verksamhet i form av skattestöd. Med tanke på enhetlighet ska lagen om allmänna villkor för stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet framöver även tillämpas på stöd som genom beskattningen beviljas för ekonomisk verksamhet då förutsättningarna för statligt stöd enligt artikel 107.1 i FEUF-fördraget uppfylls. Ett undantag kan alltså bildas av sådana särskilda lagar (inklusive skattelagar och budgetlagar) i vilka det separat nämns att lagen om allmänna villkor för stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet inte behöver tillämpas gällande lagen i fråga. Detta ska dock nämnas separat i ifrågasvarande lag, vilket gör att beslutet är medvetet och transparent.

Propositionen förpliktar den statliga stödmyndigheten att under beredningsfasen begära utlåtande av företagsstödsdelegationen om huruvida det planerade stödet eller ett enskilt stöd utanför stödprogram uppfyller definitionen av statligt stöd enligt EU:s lagstiftning och om vilket förfarande enligt EU-reglerna om statligt stöd som ska iaktas i stödarrangemangen. Förfarandet med utlåtanden som gäller förhandsbedömning av statligt stöd ska dock inte tillämpas på skattestöd.

3.3.2 Förutsättningar för bra stöd

Allmänna mål för stödet samt fördelningen av stöd

Genom den föreslagna lagen ges allmänna bestämmelser om förutsättningar för bra stöd. Innan stödet tas i bruk ska man försäkra sig om att stödet uppfyller de i lagen definierade förutsättningarna för ett bra stöd. Uppfyllandet av förutsättningarna beskrivs i motiveringarna till stödprogrammet eller ett stödbeslut utanför stödprogram. Förutsättningarna för bra stöd ska bedömas alltid innan ett nytt stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogram tas i bruk. Varje enskilt stöd som beviljats inom ett stödprogram anses uppfylla förutsättningarna som en del av stödprogrammet.

Förutsättningarna för ett bra stöd ska gälla såväl direkt som indirekt stöd, inklusive skattestöd. Skillnaderna i stödens egenskaper och beviljandeprocesser gör det svårare att ställa enhetliga bedömningskriterier för direkta och indirekta stöd. Beviljandet av direkt stöd är typiskt behovsprövat medan skattestödet tillfaller alla som enligt lagen är berättigad till den. Fördelen med direkt stöd har ansetts vara dess transparens, lättare allokering och bättre förutsättningar att bedöma dess verkningar medan fördelen med skattestöd är att det administrativt är lätt att fördela. Trots skillnaderna kan förutsättningarna för bra stöd definieras så att de lämpar sig för såväl direkt som indirekt stöd.

Ett stöd ska ha ett klart angivet ekonomiskt eller samhälleligt syfte. Syftet med stödet ska presenteras klart i bestämmelserna om stödprogrammet och i deras motiveringar. Syftet får inte vara för begränsat eller allmänt. De kan också finnas flera syften.

De ekonomiska syftena riktas på lång sikt på en bestående förstärkning av den ekonomiska verksamheten, effektiveringen och förnyelsen av företagsverksamheten samt på den internationella konkurrenskraften. Till följd av dessa förstärks nationalekonomin och erbjuder gynnsamma ekonomiska förutsättningar för uppnåendet av de samhälleliga målen. Stödet ska i första hand riktas till förstärkandet av förutsättningarna för ekonomisk verksamhet och bara av

samhälleliga skäl till egentlig ekonomisk verksamhet. Med tanke på utvecklingen av företagsverksamheten på lång sikt kan stödet till immateriell utvecklingsverksamhet betraktas som det effektivaste stödet. Stödet ska i första hand vara inriktat just på immateriell utvecklingsverksamhet samt på förbättrande av små och medelstora företags konkurrensförmåga på lång sikt. För finansiering av stora företags sedvanliga investeringar och driftskapital kan företagsstöd beviljas endast av särskilda skäl.

Det främsta syftet med stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet kan även vara samhällligt. De samhälleliga målen riktas till främjandet av positiva saker med tanke på samhället eller till förebyggandet av negativa effekter. Främjandet av dylika syften lyckas inte nödvändigtvis marknadsbetingat utan den offentliga maktens åtgärder. Samhälleliga mål är bland annat förebyggandet av samhällelig ojämlikhet, tryggandet av en högklassig levnadsmiljö samt tryggandet av medborgarnas och samhällets säkerhet. Kraftiga snabba förändringar i den ekonomiska verksamheten kan leda till betydliga samhälleliga biverkningar. Riktandet av stöden till ekonomisk verksamhet för att lindra dylika biverkningar ska alltid vara tidsbundet och en del av en större helhet av politiska åtgärder, till följd av vilka biverkningen i fråga lindras eller avlägsnas permanent.

Om stödet har ett ekonomiskt syfte, ska stödet i första hand riktas till sådana ändamål som avhjälpelser brister i marknadens funktion. Med en brist i marknadens funktion avses en situation i vilken det inte genom marknaden uppstår ett optimalt resultat med tanke på riktandet av nationalekonomiska resurser. Om inget offentligt stöd finns till, riktas det till dylik verksamhet mindre resurser än det är motiverat med tanke på nationalekonomins effektivitet, vilket gör att rätt riktat stöd kan effektivisera allokeringen av resurserna.

Även i situationer i vilka stödmottagarens verksamhet leder till positiva externa effekter kan stöd anses vara motiverat. Det är fråga om positiva externa effekter då verksamhetens nationalekonomiska nytta är större än nyttan för själva företaget. Utan stöd genomförde företaget inte projektet eftersom kostnaderna överskrider den privata förväntade nyttan. Även skatestöd ska ha externa effekter som förbättrar nationalekonomins effektivitet.

Stödet ska vara ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt medel för att nå stödets ekonomiska och samhälleliga syften. Stödet ska vara en nödvändig politisk åtgärd i stället för andra politiska åtgärder eller vid sidan av dem. Under beredningsskedet ska man på ett mångsidigt sätt bedöma olika alternativ för att främja marknadens funktion. Till denna bedömning hör även kartläggningen av alternativa stödinstrument samt bedömningen av huruvida man bäst kan nå de uppställda målen genom att till exempel bevilja direkt stöd eller stöd som återbetalas, såsom lån eller borgen, eller om det går att uppnå målet genom ändringar i lagstiftningen eller andra styråtgärder.

Ett stödinstrument ska väljas så att man kan uppnå en stor nytta med låga kostnader (kostnadseffektivitet). Stödet kan vara effektivt men det kan vara mycket dyrt, vilket gör att det inte är kostnadseffektivt. Kostnadseffektiviteten ska styra valet mellan andra politiska åtgärder och direkta/indirekta stöd på basis av en så noggrann bedömning av kostnaderna och nyttan som möjligt. Det är en del av kostnadseffektiviteten att den administrativa bördan för stödmottagaren är liten. Stödurvalet samt ansöknings- och uppföljningsprocesserna i anslutning till enskilda stöd ska vara enkla, transparenta och enhetliga för att minimera den administrativa bördan för sökandena. Samtidigt minskar detta stödmyndighetens administrativa börda. Med direkt stöd avses stöd som alltid förutsätter bedömningen av projekten eller deras genomförare från fall till fall. Med indirekt stöd avses till exempel skattestöd.

Stödets eventuella negativa effekter ska minimeras. Fungerande konkurrens mellan företagen är centralt med tanke på nationalekonomins helhetsnytta och den ekonomiska verksamhetens

effektivitet. Stödet får inte ha orimliga negativa effekter på konkurrensen (till exempel hinder för inträde på marknaden, missbruk av den bestämmande marknadspositionen) eller handeln mellan medlemsstaterna eller andra samhällsliga kostnader. Det centrala målet är att stödets konkurrenssnedvridande verkningar ska vara så små som möjligt även när stödet används som ett styrmedel för att nå andra än ekonomiska mål. Bestämmelserna i den föreslagna lagen ålägger att ta hänsyn till konkurrenssynpunkterna såväl när företagsstödsprogram bereds som när beslut om enskilda stöd fattas.

Stödprogrammen och de enskilda stödbesluten ska vara tidsbundna. När den utsatta tiden tar slut ska stödets nödvändighet och effektivitet bedömas innan ett eventuellt beslut om fortsättning fattas. Nödvändigheten och funktionen av långvariga stödprogram och enskilda stödbeslut ska utvärderas med till exempel fem, sex års mellanrum. Tidsbundenheten förbättrar myndigheternas förutsättningar att nå de mål till vilka man eftersträvar med stödprogrammet samt ökar möjligheterna att rikta resurser enligt näringspolitikens tyngdpunktsområden och medlens effektivitet. Stödprogrammets regelbundna utvärdering har ingen betydelse om deras resultat inte kan tillämpas i praktiken genom att förnya stödprogrammen.

Av särskilda skäl ska det också vara möjligt att bevilja stöd som är i kraft tills vidare. Stödets verkningar ska även i dessa fall utvärderas regelbundet. I motsats till direkta stöd, som typiskt betraktas regelbundet i statens budget- och ramprocesser, fortsätter de flesta skattestöden automatiskt, ifall skattelagen inte ändras. Dessutom ökar skattestödets belopp vanligen då skatten höjs. På grund av detta är det viktigt att även i fråga om skattestöd se till att stödets verkningar utvärderas, om stödet är i kraft tills vidare.

Stödet ska ha en stimulans effekt och det ska dimensioneras rätt. Ett bra stöd skapar en just och just tillräcklig stimulans effekt för de som är föremålet för det och bedriver ekonomisk verksamhet att agera enligt stödets grundläggande mål.

Förutsättningar för beviljande av stöd

Med tanke på stödsystemets enhetlighet och de allmänna mål som har ställts på ekonomiskt stöd är det viktigt att åstadkomma enhetliga kriterier även för beviljandet av enskilda stöd inom ett stödprogram. I detta syfte ska den behöriga myndigheten eller enheten i samband med beviljandet av stödet utreda stödföremålets totala finansiering och offentliga finansiering såsom även projektets lönsamhet och konkurrens effekter.

Stöd ska inte beviljas för olönsamma företag eller olönsamma projekt.

Utvärdering av stödets verkningar

Nyttan av att utvärdera verkningarna kan ses i allt bättre politiska åtgärder på lång sikt. Information som baserar sig på forskning minskar trycket på de utvalda politiska åtgärderna. Metodologierna och informationsmaterialen har utvecklats, och det lönar sig att utnyttja dem. I fortsättningen behövs bättre politiska åtgärder när resurserna minskar. Bra stöd är stöd som på basis av forskningsdata har bedömts att vara effektivt och som inte åsidosätter företagets egen finansiering.

Långsiktig och samtida helhetsutvärdering av stödprogrammen ger önskat mervärde till en helhetsbetraktelse av stödsystemet. Utgångspunkten när verkningarna utvärderas är att utreda om det projekt eller den investering som får stöd hade genomförts utan stöd. Då försöker man jämföra situationen efter stödet med den alternativa situationen, dvs. utan stöd. Enbart statist-

isk uppföljning eller intervjufrågningar berättar inte hur stödet i fråga har påverkat till exempel företagets tillväxt, produktivitet och sysselsättande effekt.

I fortsättningen ska utvärderingen av verkningarna även täcka skattestöd. Enligt en utredning om företagsstödens utvärdering och verkningar (Yritystukien arviointi ja vaikuttavuus, Rauhanen jne. 2015) är en regelbunden evaluering av stödet till och med viktigare än deras regelbundna redovisning och rapportering. Med hjälp av evalueringen kan man uppdatera grunderna för skattestödet och fatta beslut om huruvida stödet ska fortsätta, om dess brister ska avhjälpas eller om stödet helt ska avskaffas. Om ingen evaluering genomförs, kan skattestödet vara i kraft lika länge som den bestämmelse som det baserar sig på. I utredningen påängteras att skattestöd inte alltid är ineffektiva eller skadliga. Nyttiga skattestöd som förbättrar ekonomins effektivitet kan dock identifieras först efter en omsorgsfull evalueringsprocess. Det ska regelbundet utarbetas en förteckning över skattestöden och deras allokering, lagliga grund, förväntade och verkliga effekter, och de förväntade och verkliga kostnaderna ska rapporteras med vissa mellanrum. Skattestöden ska behandlas i samband med årliga budgeter som en del av de allmänna finanspolitiska riktlinjerna. Detta är lättast om skattestödets verkningar har utvärderats och tidpunkten då det avslutas har definierats då bestämmelsen i fråga har utarbetats.

3.3.3 Nationellt förhandsbedömningsförfarande för att säkerställa förenligheten med Europeiska unionens regler om statligt stöd

Propositionen ålägger den berörda statliga stödmyndigheten i Finland att be ett expertutlåtande av företagsstödsdelegationen om huruvida ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogrammet uppfyller definitionen av statligt stöd enligt EU:s lagstiftning (artikel 107.1 i FEUF-fördraget) och om vilket förfarande enligt EU-reglerna om statligt stöd stödmyndigheten ska följa. Förhandsbedömningen ska omfatta såväl sådana stöd som förutsätter en förhandsanmälan om statligt stöd som stöd som inte behöver anmälas i förväg till kommissionen. Sådana är stöd som omfattas av gruppundantagsförordningen och de minimis-stöd dvs. stöd av mindre betydelse. Därtill ska ett utlåtande begäras om ett enskilt stöd som beviljas inom ett stödprogram, om stödet överskrider tröskelvärdet för skyldigheten till förhandsanmälan enligt EU-reglerna om statligt stöd. Sådan särskild reglering finns till exempel i den allmänna gruppundantagsförordningen (651/2014) och i sektorvisa riktlinjer, till exempel riktlinjer för statligt stöd till miljöskydd och energi (2014/C 200/01). Till exempel i artikel 4 av den allmänna gruppundantagsförordningen (651/2014) fastställs tröskelvärden i euro. Om dessa överskrids kan den allmänna gruppundantagsförordningen inte tillämpas utan en förhandsanmälan om stödet ska lämnas till kommissionen. Skattestöd ska inte omfattas av förhandsbedömningsförfarandet.

Även SGEI-tjänster, vars stödande är möjligt enligt artikel 106.2 i FEUF-fördraget, ska omfattas av förhandsbedömningen, ifall förutsättningarna för statligt stöd enligt artikel 107.1 i FEUF-fördraget uppfylls. Vid stöd till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är det uttryckligen fråga om att stöda ekonomisk verksamhet. Till exempel stöden till social bostadsproduktion inom miljöministeriets förvaltningsområde uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt artikel 107.1 i FEUF-fördraget. Som grund för stödets godtagbarhet har använts tillämpningen av artikel 106.2 i FEUF-fördraget på statligt stöd i form av ersättning för allmännyttiga tjänster som beviljas vissa företag som fått i uppdrag att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (SGEI-beslutet 2012/21/EU). Om till exempel stödprogrammen för social bostadsproduktion ändras, ska ändringarna i princip behandlas av företagsstödsdelegationen. Om stöd som omfattas av kommissionens SGEI-beslut (2012/21/EU) sänds en landsrapport till kommissionen i efterhand vartannat år. Denna rapport ska även sändas till företagsstödsdelegationen för information i efterhand.

Företagsstödsdelegationens ståndpunkt ska begäras i ett så tidigt skede som möjligt under beredningen av stödarrangemanget. Något utlåtande behöver inte begäras om skattestöd eller om ärendet är brådskande, om ändringen i stödprogrammet eller ett enskilt stöd utanför stödprogram är av teknisk natur eller om det finns andra särskilda skäl för det. Utlåtandet är inte bindande.

Enligt propositionen är det fråga om ett nationellt förhandsbedömningsförfarande för att trygga rättssäkerheten, och propositionen påverkar inte tillämpningen av EU-reglerna om statligt stöd eller skyldigheten att iakttä dem eller kommissionens befogenheter vid deras övervakning. Genom förslaget berörs inte heller de nationella domstolarnas befogenheter.

3.3.4 Företagsstödsdelegation

Företagsstödsdelegationen ska samla alla stödärenden som uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt artikel 107.1 i FEUF-fördraget på en och samma plats. Avsikten är att i den föreslagna modellen skapa en grund för horisontell utveckling av förvaltningen och verkningarna av stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet till en enhetligare och effektivare enhet. Företagsstödsdelegationen ska främja samarbetet mellan förvaltningsområdena och utveckla det nationella stödsystemet som en helhet. Företagsstödsdelegationen kan hos den behöriga myndigheten lägga fram sådana förslag och initiativ till utveckling av lagstiftning och förvaltningspraxis som företagsstödsdelegationen anser vara nödvändiga. Företagsstödsdelegationen kan lämna offentliga ställningstaganden för utveckling av stödsystemet. Därtill ska företagsstödsdelegationen följa nationell och internationell reglering, praxis och utveckling inom sitt verksamhetsområde.

Den statliga stödmyndigheten ska begära utlåtande av företagsstödsdelegationen om huruvida det planerade stödet uppfyller definitionen av statligt stöd enligt EU-reglerna om statligt stöd och om Europeiska kommissionen ska på förhand underrättas om statsstödet. I fråga om förhandsbedömning av statligt stöd ska utlåtandeförfarandet vara obligatoriskt. Skyldigheten att begära utlåtande om förhandsbedömning av statligt stöd ska inte tillämpas på skattestöd. Därtill kan stödmyndigheten begära ett utlåtande av företagsstödsdelegationen om huruvida 3—5 § uppfylls i stödprogram som är under beredning eller i beslut om enskilt stöd utanför stödprogram som uppgår till minst tre miljoner euro. När det gäller 3—5 § blir utlåtandeförfarandet frivilligt, men stödprogrammets beskrivningar om uppfyllandet av 3—5 § ska ges företagsstödsdelegationen för information. Om företagsstödsdelegationen så vill kan den begära av sekretariatet en förhandsbedömning om uppfyllandet av 3—5 §. Utlåtande behöver inte längre begäras om stödbeslut på över 3 miljoner euro som hör till ett stödprogram.

Statsrådet tillsätter företagsstödsdelegationen samt utser dess ordförande och vice ordförande för tre år i sänder. I företagsstödsdelegationens sammansättning ska ingå representanter för olika förvaltningsområden. Vid sidan om utvidgningen av företagsstödsdelegationens sammansättning ska det grundas ett sekretariat, vars verksamhet koordineras av en generalsekretär. Sekretariatet ska ha i uppgift att bereda utlåtanden om överensstämmelsen med EU-reglerna om statligt stöd och med förutsättningarna för bra stöd. Sekretariatet kan begära som stöd för en förhandsbedömning gällande till exempel principerna för bra stöd ett expertutlåtande eller en utredning om uppfyllandet av 3—5 §.

3.3.5 Övriga ändringar

Enligt 7 § i den gällande lagen ska stödgivaren utöva tillsyn över användningen av, kostnaderna för och vilken effekt företagsstödet har samt att de övriga villkoren i beslutet om företagsstöd blir uppfyllda. I lagens 8 § föreskrivs om den behöriga myndighetens rätt att av stödtagaren för sin granskning och till sitt förfogande få samtliga handlingar och övriga upptagningar som anses nödvändiga för tillsynen. I den nya lagen föreslås inte längre motsvarande bestämmelser om tillsyn, granskningsrätt eller överlåtelse av konfidentiell information utan det är ändamålsenligt att koncentrera bestämmelserna om förfaringssätt i statsunderstödslagen (688/2001). I 14—18 § i statsunderstödslagen föreskrivs redan om mottagarens skyldighet att lämna uppgifter samt om beviljarens tillsynsplikt och granskningsrätt. Även i 2 § i lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti (449/1988) hänvisas till 14—18 § i statsunderstödslagen. I 9 § i den gällande lagen föreskrivs om lämnande av uppgifter om företagsstöd till annan myndighet. Motsvarande bestämmelse ingår i 31 och 32 § i statsunderstödslagen. I 2 § i lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti hänvisas till paragrafer i statsunderstödslagen. Eftersom statsunderstödslagen kan som allmän lag direkt eller genom hänvisningsbestämmelser i en speciallag även tillämpas på stöd som beviljas enligt den föreslagna lagen, anses det inte vara nödvändigt att lägga separata hänvisningsbestämmelser till statsunderstödslagen.

I 10 § i den gällande lagen föreskrivs om straff, om någon med avsikt vägrar att till en behörig myndighet som avses i 8 § eller en tjänsteman som denna förordnat lämna de upplysningar eller handlingar som denna begärt eller lämnar felaktiga uppgifter till denna. På samma sätt gäller straffpåföljden den som hindrar en stödgivare eller den som är berättigad att utöva tillsyn att utöva tillsyn enligt den föreslagna lagen. Motsvarande bestämmelse finns inte i statsunderstödslagen eller i lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti (449/1988). Straff enligt 10 § i den gällande lagen har enligt uppgift aldrig dömts. Därtill föreskrivs det i 16 kap. 1—3 § i strafflagen (563/1998) om motstånd mot tjänsteman och i 29 kap. 5—8 § (769/1990) om subventionsbedrägeri, subventionsmissbruk och subventionsförseelse. Det föreslås att paragrafen ska avlägsnas som onödig.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

När närvarande har stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet och som uppfyller kriterierna för statligt stöd enligt EU-reglerna mycket varierande rättsliga grunder. En del stöd baserar sig på en speciallag och en del på en mer omfattande lag än målområdet, en del baserar sig på bestämmelser på lägre nivå och en del enbart på statens budget. Avsikten med en ramlag är att enhetliga och klarlägga beviljandet av stöd på ett sätt som är effektivt med tanke på nationalekonomin. På det här sättet framhävs i riksdagens beslutsfattande mer än nu den allmänna allokeringen av och principerna för stödet till ekonomisk verksamhet.

Lagen avses förbättra förutsättningarna för tillsynen över användningen av stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet och effektivisera genomförandet av tillsynen genom att ställa enhetliga skyldigheter om förhandsbedömningen av stöden för stödmyndigheterna. Stödprogrammets kvalitet förbättras i och med förhandsbedömningsförfarandet.

Bedömningen av stödets verkningar förutsätts redan i den nuvarande lagen. Utvidgningen av tillämpningsområdet anses inte ha betydande ekonomiska konsekvenser för stödmyndigheter.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Under perioden 1.7.2014—31.12.2015 har det på basis av den allmänna gruppundantagsförordningen lämnats 24 anmälningar till kommissionen i efterhand och 12 anmälningar om statsstöd på förhand. I slutet av 2015 fanns det 12 stödprogram som hade godkänts på basis av den allmänna de minimis-regleringen. Cirka 2/3 av de nya statsstödsarrangemangen omfattades av den allmänna gruppundantagsförordningens tillämpningsområde och cirka 1/3 har förutsatt en förhandsanmälan till kommissionen. Det väntas inte ske väsentliga förändringar i antalet anmälningar på basis av den allmänna gruppundantagsförordningen och anmälningar som görs på förhand till kommissionen.

Utvidgningen av lagens tillämpningsområde gällande principerna för bra stöd att även omfatta enskilda stöd för ekonomisk verksamhet utanför stödprogrammen och tillämpandet av förfarandet med begäran om utlåtande till projektvisa stöd utanför stödprogrammen vars belopp överskrider tre miljoner euro och som beviljas till exempel på basis av statens budget, kommer inte i praktiken att öka antalet ärenden som behandlas av företagsstödsdelegationen. I fortsättningen ska förfarandet med begäran om utlåtande inte längre tillämpas på projektvisa stöd inom ett stödprogram vars belopp överskrider tre miljoner euro, vilket kommer att minska antalet ärenden som behandlas av företagsstödsdelegationen.

I reformen ska företagsstödsdelegationens uppgifter utvidgas. Reformen leder inte till några nya administrativa kostnader. För närvarande är närings- och innovationsavdelningen vid arbets- och näringsministeriet den koordinerande myndigheten vid tillämpandet av lagen om allmänna villkor för företagsstöd samt företagsstödsdelegationens koordinerande myndighet. Företagsstödsdelegationen har gett utlåtanden om stödprogrammets lagenlighet och om EU-anmälningarna. Eftersom begäran om utlåtanden inte längre ska vara bindande gällande 3—5 §, minskar detta antalet begäran om utlåtanden. Företagsstödsdelegationens sekretariat, som arbetar under tjänsteansvar, ska i fortsättningen förbereda förhandsbedömningar om förenligheten med 3—5 §. Ett expertutlåtande eller en utredning kan begäras som stöd för en förhandsbedömning i form av offentlig upphandling. Kostnaderna betalas från arbets- och näringsministeriets anslag. Reformen leder inte till betydande nya administrativa kostnader på grund av det ringa antalet expertutlåtanden som kommer att begäras som stöd för förhandsbedömningar.

För närvarande är arbets- och näringsministeriets arbetslivs- och marknadsavdelning den koordinerande myndigheten i ärenden som gäller statliga stöd enligt EU-reglerna. Även om varje myndighet ansvarar för att den i det planerade arrangemanget har tagit hänsyn till EU-reglerna om statligt stöd, har experter i statligt stöd enligt EU-reglerna på arbetslivs- och marknadsavdelningen på begäran utöver offentliga begäran om utlåtande även gett inofficiell rådgivning och konsultering som tjänstearbete. Ministeriets experter i statsstödsärenden deltar redan nu som experter i företagsstödsdelegationens sammanträden, vid vilka de har gett muntliga expertbedömningar om de ärenden som har behandlats. Stödarrangemang som behandlas vid företagsstödsdelegationen har ofta redan tidigare kommenterats inofficiellt direkt till den statliga stödmyndigheten. Den föreslagna obligatoriska skyldigheten av begära ett utlåtande i frågor som gäller EU:s statliga stöd gör rådgivningsprocessen öppet och effektivt samt koncentrerar ställningstaganden om statligt stöd till den tväradministrativa delegationen. Eftersom ministeriets experter i statligt stöd enligt EU-reglerna som arbetar under tjänsteansvar i fortsättningen ska bereda förhandsbedömningen i företagsstödsdelegationens sekretariat, blir personalkonsekvenserna till den här delen ringa. För att öka den tväradministrativa expertisen är det meningen att även experter från andra ministeriet i fortsättningen vid behov kan delta i sekretariatets arbete. Koncentreringen av ställningstagandena till delegationen kan i praktiken något minska överlappande arbete.

Myndigheten ska reservera tillräckliga resurser för bedömningen av stödets verkningar. Eftersom bedömningar redan nu görs med stöd av den gällande lagen om allmänna villkor för företagsstöd, uppskattas reformen inte leda till betydande tilläggskostnader.

4.3 Konsekvenser för miljön

Propositionen har inga miljökonsekvenser.

4.4 Samhälleliga konsekvenser

Propositionen ökar transparensen i beslutsfattandet så att grunderna för politiskt beslutsfattande görs transparenta.

Ett effektivt förhandsbedömningsförfarande förbättrar företagets rättsskydd. Om en myndighet försummar att iakttä EU-reglerna om statligt stöd och tillämpar till exempel inte ett förfarande som lämpar sig för stödarrangemanget och villkoren för godtagbarheten, är stödet i princip olagligt, och det kan bli nödvändigt att återkräva det inklusive ränta av det företag som erhållit stödet.

Näringslivets strukturella förnyelse är nödvändig för att skapa ny tillväxt. Stöden för ekonomisk verksamhet allokeras i princip på ekonomiska grunder för att främja företagsverksamhetens effektivitet och förnyelse, vilket skapar ny tillväxt och sysselsättning. Förslaget har inga direkta konsekvenser på sysselsättningen.

Över propositionen har inte gjorts en företagskonsekvensbedömning, eftersom den inte har några direkta företagskonsekvenser.

Som riksomfattande allmän lag har propositionen inga direkta konsekvenser för den regionala utvecklingen.

Förslaget har inga könsrelaterade konsekvenser.

5 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid arbets- och näringsministeriet som tjänstearbete. Propositionen baserar sig på arbetet av en arbetsgrupp bestående av representanter för olika förvaltningsområden som arbets- och näringsministeriet den 31 oktober 2014 inrättat (ANM/2037/00.04.01/2014). Arbetsgruppen hade i uppgift att 1) på basis av principerna för bra företagsstöd bedöma behoven att justera den nuvarande lagen om allmänna villkor för företagsstöd (786/1997), på ett omfattande sätt bedöma behoven av att utvidga tillämpningsområdet av den nuvarande lagen om allmänna villkor för företagsstöd och statsrådets förordning om företagsstödsdelegationen (138/2012), bedöma företagsstödsdelegationens roll och uppgifter i förhållande till lagändringarna, 2) utreda möjligheterna och genomförandealternativen till införandet av ett dylikt nationellt förhandsbedömningsförfarande med vilket man kan främja stödbeslutens förenlighet med EU-reglerna om statligt stöd och även stödmottagarens rättsskydd.

Arbetsgruppen hörde skatte- och statsunderstödsexperter vid finansministeriet, experter i lagberedningen vid justitieministeriet och experter i förebyggandet av grå ekonomi inom Skatteförvaltningen. Då arbetsgruppen grundades, hörde arbets- och näringsministeriet experter i företagsstöd vid Näringslivets forskningsinstitut ETLA, Statens revisionsverk, Statens ekonomiska forskningscentral VATT, Innovationsfinansieringsverket Tekes samt företagsstödsdelegationen.

I sitt arbete har arbetsgruppen tagit hänsyn till knytningarna med betänkandet av finansministeriets arbetsgrupp (finansministeriets publikationer 29/2015) gällande den allmänna statsunderstödslagen (688/2001) och i synnerhet dess förhållande till speciallagstiftning och behovet av bestämmelser om EU-reglerna om statligt stöd. Arbetsgruppen som behandlade reformen av lagen om statsunderstöd ansåg att man vid behov kan klarlägga ställningen och helheten av statsunderstöd av olika slag genom att lägga allmänna hänvisningsbestämmelser till 1 kap. i statsunderstödlagen. Till exempel förhållandet mellan statsunderstödslagen och företagsstöd och särskilda bestämmelser gällande dem kan göras tydligare. Eftersom lagen om allmänna villkor för företagsstöd (786/1997) antagligen kommer att ersättas med en ny lag, föreslog arbetsgruppen att den detaljerade formuleringen av den hänvisning som ska läggas till statsunderstödslagen ska beredas i detta sammanhang.

Remissyttranden angående propositionen har inbegärts av statsrådets kansli, kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, justitieministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, utrikesministeriet, finansministeriet, miljöministeriet, Ålands landskapsregering, Kommunikationsverket, Trafikverket, Innovationsfinansieringsverket Tekes, Landsbygdsverket, Finnvera Abp, Suomen Teollisuussijoitus Oy, Skatteförvaltningen, arbets- och näringsministeriets Regionavdelning/Närings- miljö- och trafikcentraler, Kommunförbundet, Näringslivets forskningsinstitut ETLA, Statens ekonomiska forskningscentral VATT, Statens revisionsverk, Finlands Näringsliv, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, Palta ry, FFC, STTK, Akava, Företagarna i Finland, Teknologiateollisuus ry och Landskapsförbunden. Om regeringens proposition ordnades ett möte för intressentgrupper.

Enligt de erhållna remissvaren var remissinstanserna för det mesta för propositionen och ansåg att den är motiverad. Uppmärksamhet fästes framför allt vid behovet att tillämpa lagen också på kommuner. I flera remissvar fästes uppmärksamhet vid att även kommuner beviljar stöd som överensstämmer med EU-reglerna om statligt stöd. I remissyttrandena konstaterades att ett centraliserat, nationellt forum även kunde ge utlåtanden om stöd som beviljas av kommuner och som uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt EU-reglerna. Motiveringarna till propositionen har klarlagts på basis av de erhållna remissvaren.

I flera remissyttranden fästes även uppmärksamhet vid transparensen och omfattningen av den nya företagsstödsdelegationens sammansättning så att näringslivet och den regionala representationen tas i beaktande bättre än nu. I företagsstödsdelegationens arbete accentueras laglighetskontroll, även om utvecklingen av stödsystemet också hör till dess uppgifter. Företagsstödsdelegationen arbetar under tjänsteansvar och ministerier som svarar för stödpolitiken finns representerade i den. Företagsstödsdelegationen ger utlåtanden om stödprogram och enskilda stödbeslut som baserar sig på tjänsteansvar i deras beredningsskede. Det är dock ändamålsenligt att öka kontakter med intressenterna genom regelbundna träffar.

6 Samband med andra propositioner

Regeringens proposition om ändring av den allmänna statsunderstödslagen (688/2001) torde ges till riksdagen under innevarande regeringsperiod. Den arbetsgrupp som har kartlagt behovet att reformera lagen har föreslagit att till statsunderstödslagen ska fogas en hänvisningsbestämmelse, enligt vilken lagen om allmänna villkor för stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet ska tillämpas som speciallag på statliga stöd som beviljas med stöd av statsunderstödslagen (688/2001), om stödet uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt artikel 107.1 i FEUF-fördraget.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1 §. *Lagens tillämpningsområde.* I paragrafen föreskrivs om lagens tillämpningsområde.

Enligt paragrafen ska lagen tillämpas när den statliga stödmyndigheten beviljar sådant stöd för ekonomisk verksamhet som uppfyller de förutsättningar för statligt stöd som anges i artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF-fördraget), om inte något annat föreskrivs i någon annan lag.

Lagen ska tillämpas då den statliga stödmyndighetens stödprogram eller ett stöd utanför stödprogram som hör till lagens tillämpningsområde uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt artikel 107.1 i FEUF-fördraget. Utanför lagens tillämpningsområde faller dock primärproduktion inom jord- och skogsbruket och fiskerinäringen. Stöd som beviljas enligt artikel 107 i FEUF-fördraget inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde, såsom stödet för företag som bedriver verksamhet utanför jordbruket, till exempel turistnäringen, stöd för vissa utvecklingsprojekt och stödprogrammet för bestående skogsbruk, kommer att falla inom lagens tillämpningsområde. Lagen ska dock inte tillämpas på stöd som hör till tillämpningsområdet för artikel 42 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller på utvecklingsprojekt i vilka inget statligt stöd ingår. Lagen ska tillämpas bara på statliga stödmyndigheter, vilket innebär att kommunala stöd inte kommer att höra till lagens tillämpningsområde. Lagen tillämpas om inte något annat föreskrivs i någon annan lag.

Den gällande lagen om allmänna villkor för företagsstöd tillämpas inte på stöd som beviljas för kultur, idrott eller annan allmännyttig eller därmed jämförbar verksamhet. Även stöd som beviljas genom skattesystemet har fallit utanför den gällande lagens tillämpningsområde. Till den här delen ska tillämpningsområdet utvidgas eftersom den nya lagen alltid ska tillämpas på ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogram som riktas till ekonomisk verksamhet och som uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt artikel 107.1 i FEUF-fördraget.

Begreppet ekonomisk verksamhet är den samma som i EU:s konkurrenslagstiftning. Begreppen företag och ekonomisk verksamhet är breda i EU-lagstiftningen. Enligt etablerad rättspraxis hör alla enheter som bedriver ekonomisk verksamhet till begreppet företag enligt konkurrenslagstiftningen oberoende av deras juridiska form eller finansieringssätt. Det som är avgörande är naturen av den verksamhet som idkas. Ekonomisk verksamhet är all verksamhet i vilken varor och tjänster erbjuds på vissa marknader. I tolkningspraxis har det ansetts vara viktigt om ett privat företag producerar samma varor och tjänster på marknaden. Även icke-vinstbringande enheter kan bedriva ekonomisk verksamhet. Verksamhet kan vara ekonomisk även om skyldigheter i anslutning till allmänt intresse, specialrätter eller ensamrätter är kopplade med den eller om verksamheten får stöd från offentliga medel. Utgångspunkten är att bara köpande eller anskaffande av en nytting inte betraktas som ekonomisk verksamhet, om nyttingeterna har anskaffats för att användas i annan än ekonomisk verksamhet. Även en privat yrkesutövare eller näringsidkare kan bedriva ekonomisk verksamhet. Definitionen av begreppet ekonomisk verksamhet gör att till exempel socialskyddsförmåner som direkt betalas till fysiska personer blir utanför tillämpningsområdet.

Vid gränsdragningen mellan ekonomisk verksamhet och myndighetsverksamhet kan man som tolkningshjälp använda meddelandet från kommissionen om tillämpningen av EU-reglerna om statligt stöd på ersättning för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (2012/C8/02) (SGEI-meddelandet). Enligt SGEI-meddelandet är verksamheter som i sig utgör en del av befogenheterna att utöva offentlig makt och utförs av staten generellt sett inte eko-

nomisk verksamhet, t.ex. armén, polisen, flygnavigationssäkerhet och kontroll över flygtrafiken, sjötrafiksäkerhet och kontroll av sjötrafiken, föroreningsbegränsande övervakning, organisation av fängelsedomar eller socialskydd eller hälsovård som baserar sig på den s.k. solidaritetsprincipen. Inte heller allmän utbildning som anordnas inom ett nationellt utbildningssystem som finansieras av staten betraktas som ekonomisk verksamhet. I unionens rättspraxis har fastställts att allmän utbildning som anordnas inom ett nationellt utbildningssystem som finansieras och övervakas av staten får betraktas som icke-ekonomisk verksamhet. Klassificeringen av en enhet som företag är alltid förknippad med en viss verksamhet; en enhet som bedriver såväl ekonomisk som icke-ekonomisk verksamhet betraktas som företag enbart beträffande den ekonomiska verksamheten.

Enligt artikel 107.1 i FEUF-fördraget är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrیدا konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den inre marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna. För att stöd ska betraktas som statligt stöd måste det uppfylla fyra kriterier. Statligt stöd ska ha beviljats av statliga medel, det ska vara selektivt, snedvrída eller hota att snedvrída konkurrensen och påverka handeln mellan medlemsstaterna.

Med stöd som ges med hjälp av statliga medel avses sådant stöd som definieras i 2 § och som finansieras med ett bidrag som ingår i statens budget eller från statens separata fonder utanför budgeten. Till lagens tillämpningsområde hör stöd som såväl direkt som indirekt beviljas av statens medel. Med stöd som beviljas indirekt från statens medel avses stöd för ekonomisk verksamhet från statens medel som förmedlas av statens myndigheter, statens särskilda finansiella institut, kommuner eller andra offentliga eller privata samfund eller stiftelser. Stöd från kommunernas egna medel faller utanför lagens tillämpningsområde.

Lagen ska tillämpas på stöd från Europeiska unionens medel, till exempel stöd som beviljas av Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF), om det i stödet ingår förutom EU-finansiering även nationell finansiering. Däremot faller EU-finansiering som inte direkt eller indirekt faller inom ramen för medlemsstatens beslutande och om vars beviljade kommissionen eller annat EU-organ beslutar inte in i reglerna om statligt stöd eller lagens tillämpningsområde.

Statligt stöd betraktas som selektivt då det bara riktar sig till en del företag. Som selektiva åtgärder betraktas inte allmänna finanspolitiska åtgärder såsom en sänkning av samfundsskatteprocenten. Formen av ekonomiskt stöd kan variera mycket. Statligt stöd kan vara till exempel bidrag, lån som är förmånligare än marknadspriset, garanti, kapitalplacering eller rekapitalisering under marknadspriser, skattesänkning eller hyra eller försäljningspris på fastighet eller jordområde som är lägre än marknadspriset. Som statligt stöd betraktas däremot inte åtgärder som riktar sig till alla företag (bland annat i beskattningen) eller användningen av statliga medel överensstämmande med marknaden, till exempel lån eller kapitaltillskott med likadana villkor som privata kreditgivare eller investerare har.

Statens åtgärd anses snedvrída eller hota att snedvrída konkurrens, om den förmodligen förbättrar mottagarens konkurrensställning jämfört med de företag med vilka den konkurrerar. I praktiken anses konkurrensen bli snedvrída enligt artikel 107.1 i FEUF-fördraget om staten ger ekonomisk fördel åt ett företag i en bransch som är öppen för konkurrens och i vilken det finns eller kunde finnas konkurrens. Det räcker att företaget med hjälp av stödet kan bibehålla en starkare konkurrensställning än det hade haft utan stöd. För att ett stöd kan antas snedvrída konkurrensen, anses det vanligen räcka att stödet ges åt mottagaren genom att befria det från kostnader för vilka den annars borde ansvara som en del av sin sedvanliga affärsverksamhet.

Tröskeln för uppfyllandet av kriteriet om inverkan på handeln är lågt. Utgångspunkten är att kriteriet uppfylls om stödmottagaren idkar ekonomisk verksamhet och fungerar på en marknad där det förekommer handel mellan medlemsstaterna. Redan då kan stödet till exempel påverka inträdet av aktörer i andra medlemsstater på marknaden genom att upprätthålla eller öka det lokala utbudet. Utgångspunkten är att kriteriet om inverkan på handeln uppfylls om stödmottagaren idkar ekonomisk verksamhet och fungerar på en marknad där det förekommer handel mellan medlemsstaterna. Definitionen av statligt stöd förutsätter inte heller att snedvridningen av konkurrensen eller inverkan på handeln ska vara betydande eller väsentlig. Kommissionen ska enbart utreda om stödet kan påverka handeln mellan medlemsstaterna.

Kommissionen har 2015 även gett lösningspraxis (SA.37432, SA.37904, SA.33149, SA.38035, SA.39403, SA.37963), i vilken det har konstaterats att vissa funktioner med anledning av särskilda förhållanden enbart har lokal inverkan (stödet leder inte till att efterfrågan och investeringar lockas till området i fråga, de tjänster och varor som stödmottagaren producerar är lokala eller har ett geografiskt begränsat inflytandeområde och inverkan på marknaden och grannmedlemsländernas konsumenter är ringa). I praktiken är dylika exempel stödandet av lokala föremål av olika slag, till exempel lokala simhallar och andra lokala lokaler för fritidsaktiviteter, lokala museer och annan kulturinfrastruktur som inte lockar turister från utlandet, informations- och kulturprodukter som av språkliga och geografiska skäl har en begränsad publik, lokala mötescentra i fråga om vilka läget och stödets eventuella inverkan på priser sannolikt inte styr användare från andra medlemsländers centra.

Som en del av statsstödsreformen har kommissionen berett ett meddelande om begreppet stöd, men det har inte än godkänts..

Bestämmelserna i artikel 107 i FEUF-fördraget begränsar även användningen av skattestöd som medel för ekonomisk politik. Tillämpningen av reglerna om statligt stöd på till exempel företagens direkta beskattning behandlas i kommissionen meddelande av 11.11.1998 (1998/C 384/03). Därtill har kommissionen den 9 februari 2004 gett ut en rapport om genomförandet av meddelandet C(2004)434. I unionens senaste rättspraxis har man i beskattningen vid bedömningen av statsstödet selektivitet tillämpat en tredelad bedömning: först ska man definiera vad som är ett normalt referensskattesystem. Sedan ska man betrakta om skatteåtgärden är ett undantag från referenssystemet i fråga, eftersom den gynnar vissa aktörer som med tanke på det syfte som eftersträvas genom åtgärden befinner sig i en liknande faktisk eller rättslig situation. Om inget undantag från skattesystemet kan iaktas, är det inte fråga om en selektiv åtgärd. Om det är fråga om ett undantag från skattesystemet, är åtgärden i princip selektiv.

2 §. Definitioner. I paragrafen definieras de begrepp som används i lagen.

I paragrafens 1 mom. 1 punkten definieras begreppet stöd. Definitionen omfattar olika ekonomiska fördelar som beviljas för stödmottagarens ekonomiska verksamhet på ett brett sätt. Utöver direkta understöd och räntestöd kan som stöd betraktas lån, borgen, garanti, finansiering i form av eget kapital eller några andra finansiella instrument då deras villkor för stödmottagaren är förmånligare än marknadsfinansieringen. Även indirekta stöd, såsom skattestöd och befrielse från offentliga avgifter av olika slag eller andra arrangemang som uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt artikel 107.1 i FEUF-fördraget är fördelar som beviljas för ekonomisk verksamhet. Definitionsmässigt ingår det i en ekonomisk förmån ett stödelement till stödmottagaren. Om finansieringen i sin helhet ges mot vederlag så att mottagaren inte får en fördel jämfört med finansiering överensstämmande med marknaden, är utgångspunkten den att det inte är fråga om stöd för ekonomisk verksamhet. I fråga om långvariga finansieringsinstrument, till exempel borgens- och garantisystem, är det i många fall svårt att i förväg fastställa om de omfattar ett fördelselement. Därför ska bestämmelserna i denna lag i princip tillämpas på borgens- och garantisystem som finansieras av staten om inte annat före-

skrivs annanstans i lag eller om inte annat klart kan härledas av omständigheterna. I ett kapitaltillskott som staten riktar till ekonomisk verksamhet kan ingå fördel till exempel då den avkastning som förväntas på investeringen inte ens på lång sikt motsvarar den avkastning som i motsvarande situation förväntas av investerare som fungerar på marknaden eller då företaget är i ekonomiska svårigheter. Offentliga anskaffningar som görs på basis av en öppen och icke-diskriminerande offertbegäran i en fungerande marknadssituation utgör inte stöd för ekonomisk verksamhet.

Utgångspunkten är att det inte ingår statligt stöd i en åtgärd om åtgärden till exempel genomförs samtidigt med privata åtgärder och/eller under förutsättningar som ett privat företag som iakttar villkor som överensstämmer med marknaden godkände i en motsvarande situation. EU:s kommission har till exempel i sitt tillkännagivande om garanti (EUT 2008/ C 155/10) definierat följande förutsättningar enligt vilka en garanti anses överensstämma med marknaden: låntagaren är inte i ekonomiska svårigheter, garantins omfattning kan mätas korrekt när den beviljas, garantin täcker högst 80 % av det utestående lånet - i fråga om SGEI-arrangemang kan garantin under vissa begränsningar täcka 100 % av lånet och ett marknadsorienterat pris betalas för garantin.

För ekonomisk verksamhet beviljas i praktiken stöd inom ramen för ett stödprogram eller i form av enskilt stöd utanför stödprogram. Stödprogrammen baserar sig oftast på speciallagstiftning eller en förordning, som kompletteras av bestämmelserna i den allmänna statsunderstödslagen (688/2001). Ett enskilt stöd utanför stödprogram baserar sig vanligen på finansiering som beviljats i statens budget, och tekniskt beviljas det genom att tillämpa bestämmelserna i den allmänna statsunderstödslagen.

I paragrafens 1 mom. 2 punkten definieras begreppet stödprogram. Med stödprogram avses i lagen ett system som baserar sig på en författning eller ett beslut av en myndighet i vilken definieras stödets syfte, föremål, form och belopp och med stöd av vilken enskilda stödbeslut fattas. I praktiken har det getts nationella bestämmelser om stödprogrammen på lag- eller författningsnivå. Det är även möjligt att en rättsakt omfattar bestämmelserna om fler än ett stödprogram. Som exempel på detta kan nämnas lagen om statsunderstöd för utvecklande av företagsverksamhet (9/2014), som för närvarande omfattar separata företagsstödsprogram. I flera fall har bestämmelser om stödprogram dessutom getts på olika författningsnivåer. I dessa fall har mer allmänna villkor gällande syftet, föremålet, formen och beloppet på stödet i fråga i bestämmelsen på högre nivå specificerats med bestämmelser på lägre nivå. I vissa fall ingår det i stödssystemen utöver företagsstöd även annat stöd eller annan finansiering för till exempel kommuner eller andra offentliga samfund. I fråga om dessa system ska bestämmelserna i lagen tillämpas då det är fråga om stöd för ekonomisk verksamhet som möter förutsättningarna för statligt stöd i EU-reglerna.

Ett stödbeslut är en förbindelse enligt eller utanför ett stödprogram för ett visst föremål eller för en enhet som bedriver ekonomisk verksamhet vars genomförande, till exempel betalningen, beror på uppfyllandet av villkoren i beslutet.

I paragrafens 1 mom. 3 punkten definieras begreppet stödmyndighet. Med stödmyndighet avses den statliga myndighet till vars uppgifter det enligt lagstiftningen hör att sköta ärenden som gäller stöd eller en sammanslutning eller en stiftelse som beviljar stödet på myndighetens vägnar. Med stödmyndighet avses den statliga myndighet som enligt annan lagstiftning fungerar som den behöriga myndigheten i varje enskilt statsbidrag. I den föreslagna lagen föreskrivs alltså inte den myndighet som från fall till fall utövar stödmyndighetens behörighet. Om statens förvaltningsorganisation och om uppgifterna för de myndigheter som hör till den föreskrivs detaljerat i lagen om ifrågavarande myndighet och i förordningarna med stöd av lagen. Enligt denna lag sköter den myndighet till vars sektor och uppgifter stödet i fråga med anled-

ning av dess natur och syfte hör ärenden som hör till beviljandet av stöd enligt ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogram och bedömningen av systemets genomslag. I praktiken bereder ministerierna till exempel stödprogrammen och enskilda stöd utanför stödprogram som baserar sig på statens budget. Ministerierna ansvarar också ofta för utvärderingen av stödets genomslag. Det egentliga beviljandet av stöden sker ofta inom den regionala förvaltningen, till exempel vid Närings- miljö- och trafikcentraler och inom Skatteförvaltningen. Till exempel inom EU:s strukturfondsprogram beviljar landskapsförbunden medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden och motsvarande nationella medel som s.k. förmedlande organ på arbets- och näringsministeriets vägnar, som fungerar som förvaltningsmyndighet. Landskapsförbunden hör till lagens tillämpningsområde då de beviljar stöd enligt strukturfondsprogram på arbets- och näringsministeriets, dvs. förvaltningsmyndighetens, vägnar med stöd av lagen om finansiering av regionutveckling och strukturfondsprojekt (8/2014). I praktiken inför i regel det ministerium som ansvarar för beredningen av ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogram ärendet i företagsstödsdelegationen.

3 §. *Allmänna mål för stödet samt fördelningen av stöd.* I paragrafen föreskrivs om de allmänna målen för stödet samt om fördelningen av stöd. En bedömning av huruvida dessa förutsättningarna uppfylls ska göras innan ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogrammet tas i bruk.

Enligt paragrafens 1 moment ska ett stöd ha ett klart angivet ekonomiskt eller samhälleligt syfte. Om stödet har ett ekonomiskt syfte, ska stödet dessutom riktas till sådana ändamål som avhjälper brister i marknadens funktion. Stödet ska vara ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt medel för att nå dessa syften. Stödets konkurrensnedvidande verkningar ska vara så små som möjligt även när stödet används som ett styrmedel för att nå andra än ekonomiska mål. Syftet med stödet ska presenteras klart i bestämmelserna om stödprogrammet och i deras motiveringar.

De ekonomiska syftena riktas på lång sikt på en bestående förstärkning av den ekonomiska verksamheten och på den internationella konkurrenskraften. Till följd av dessa förstärks nationalekonomin och erbjuder gynnsamma ekonomiska förutsättningar för uppnåendet av de samhälleliga målen. Stödet ska i första hand riktas till förstärkandet av förutsättningarna för ekonomisk verksamhet och bara av samhälleliga skäl till egentlig ekonomisk verksamhet.

Då stödet har ett ekonomiskt syfte, ska stödet främja nationalekonomiska tillväxtpotentialer och strukturell förnyelse samt öka företagsverksamhetens effektivitet. Ett stödprogram ska i första hand vara inriktad på forskning, produktutveckling, utbildning, internationalisering eller annan immateriell utvecklingsverksamhet vid företaget eller på förbättrande av små och medelstora företags konkurrensförmåga på lång sikt eller på annat mål som klart definierats i regeringsprogrammet. Med immateriell utveckling av företagsverksamheten avses bland annat satsningar på forskning, produktutveckling, personalutbildning, internationalisering samt samarbetet mellan företag i vilka det vanligen inte uppstår en materiell borgen för en extern finansiering. Till immateriell utveckling anses i detta sammanhang till exempel även höra materiella investeringar som direkt hänför sig till forsknings- och produktutvecklingsverksamhet såsom forskningsutrustning och prototyper som inte direkt kan utnyttjas i produktionsverksamheten. Stödet för immateriell utveckling kan anses i synnerhet förbättra nationalekonomins tillväxtförutsättningar på lång sikt. För finansiering av stora företags sedvanliga investeringar och driftskapital kan stöd beviljas endast av särskilda skäl. Stora företag lider bara sällan av brister i marknadsekonomin funktioner när det gäller finansieringen av driftskapital och investeringar. Däremot möter små och medelstora företag oftare problem på finansieringsmarknaden framför allt på grund av asymmetrisk information. Med små och medelstora företag avses företag som uppfyller kriterierna för EU-kommissionens definition av små och medelstora före-

tag. Definitionen finns till exempel i bilaga 1 till den allmänna gruppundantagsförordningen (651/2014).

När det gäller produktutveckling och andra immateriella investeringar kan verksamheten av företag i alla storleksklasser ha positiva externa effekter. Ofta har till exempel stora företags produktutvecklingsverksamhet positiva externa effekter på den små och medelstora företagsverksamheten. Verksamhetsstöd, dvs. stöd för att täcka företagets sedvanliga affärsverksamhet, kan inte anses vara motiverat med tanke på företagsverksamhetens effektivitet annat än i mycket exceptionella situationer, till exempel stöd som förbättrar företagets verksamhetsomgivning.

De samhällliga målen riktas till främjandet av positiva saker med tanke på samhället eller till förebyggandet av negativa effekter. Främjandet av dylika syften lyckas inte nödvändigtvis marknadsbetingat utan den offentliga maktens åtgärder. Samhälliga mål är bland annat förebyggandet av samhällig ojämlikhet, tryggandet av en högklassig levnadsmiljö samt tryggandet av medborgarnas och samhällets trygghet. Kraftiga snabba förändringar i den ekonomiska verksamheten kan leda till betydliga samhälliga biverkningar. Riktandet av stöden för ekonomisk verksamhet för att lindra dylika biverkningar ska alltid vara tidsbundet och en del av en större helhet av politiska åtgärder, till följd av vilka biverkningen i fråga lindras eller avlägsnas permanent.

Om stödet har ett ekonomiskt syfte, ska stödet vara sådant att det avlägsnar och avhjälpes brister i marknadens funktion. Med en brist i marknadens funktion avses en situation i vilken det inte genom marknadens funktion uppstår ett optimalt resultat med tanke på riktandet av nationalekonomiska resurser. Bristerna i marknadens funktion kan bero på ekonomins strukturella stelheter eller av asymmetrisk information på finansieringsmarknaden. Om inget offentligt stöd finns till, riktas det på dylik verksamhet mindre resurser än det är motiverat med tanke på nationalekonomins effektivitet, vilket gör att stöd kan effektivisera allokeringen av resurserna.

Det på den ekonomiska vetenskapen baserade berättigandet till stöden för miljöbranschen, till exempel stöden för förnybar energi, är ingripande i en marknadsbrist. I fråga om miljöstöd är marknadsbristen ofta undvikandet av negativa externa effekter. Till exempel de föroreningar som den industriella produktionen åstadkommer skapar negativa externa effekter; företagen har inte nödvändigtvis tillräcklig stimulans att göra någonting åt sina föroreningar eller genomföra enskilda åtgärder för att skydda miljön. Detta beror på att de produktionskostnader som företaget täcker är lägre än de som samhället täcker. Därtill kan miljöstöd, till exempel produktutvecklingsstöd, även ha positiva externa effekter. Även andra aktörer kan till exempel sannolikt dra nytta av ett investeringsprojekt (förutsatt att information om den nya teknologin även förmedlas till andra än stödmottagaren).

Även i situationer i vilka stödmottagarens verksamhet leder till positiva externa effekter kan stöd anses vara motiverat. Det är fråga om positiva externa effekter då verksamhetens nationalekonomiska nytta är större än nyttan för själva företaget.

Stödet ska vara ett ändamålsenligt medel för att nå stödets ekonomiska och samhällliga syften. Med utvärderingen av ändamålsenligheten avses en analys över det om stödet är en nödvändig politisk åtgärd i stället för andra politiska åtgärder eller vid sidan av dem. Myndigheten ska utreda det bästa möjliga sättet att främja marknadens funktion; direkt stöd, indirekt stöd eller andra styrmekanismer såsom lagstiftning. Om myndigheten beslutar att använda direkt stöd, ska den utreda om det är ändamålsenligt att använda stödformer som återbetalas eller stöd utan vederlag. Vid bedömningen ska man ta hänsyn till det hur stimulerande stödet är. På motsvarande sätt ska man innan indirekta stödformer tas i bruk bedöma om målet kan uppnås på ett effektivare sätt med ett direkt stöd.

Ett stödinstrument ska väljas så att man kan uppnå en stor nytta med låga kostnader (kostnadseffektivitet). Stödet kan ha bra genomslag med det kan vara mycket dyrt, vilket gör att det inte är kostnadseffektivt. Kostnadseffektiviteten ska styra valet mellan andra politiska åtgärder och direkta/indirekta stöd på basis av en så noggrann bedömning av kostnaderna och nyttan som möjligt.

Det är en del av kostnadseffektiviteten att den administrativa bördan för stödmottagaren är så liten som möjligt. Stödurvalet samt ansöknings- och uppföljningsprocesserna i anslutning till enskilda stöd ska vara enkla, transparenta och enhetliga för att minimera den administrativa bördan för sökandena. Samtidigt minskar detta stödmyndighetens administrativa börda.

Stödprogrammet ska uppgöras så att företagsstödet konkurrensnedvridande verkningar är så små som möjligt. Både vid planeringen och vid tillämpningen av stödprogram ska man ta hänsyn till stödets effekter på konkurrenssituationen mellan företag. Fungerande konkurrens är en central förutsättning med tanke på uppnåendet av målen gällande nationalekonomins helhetsnytta och den ekonomiska verksamhetens effektivitet. Med tanke på ekonomisk verksamhet är myndigheternas verksamhet i idealfall sådan att den allmänt och i synnerhet när det gäller stöd inte snedvrider konkurrensen. I praktiken går det dock inte att helt avlägsna konkurrensnedvridande effekter när stöd beviljas.

Enligt paragrafens 2 moment ska stödet beviljas för viss tid, om inte något annat följer av särskilda skäl. När den utsatta tiden tar slut ska stödets nödvändighet och effektivitet bedömas innan ett eventuellt beslut om fortsättning fattas. Då ska man även bedöma stödets och dess måls förenlighet med de allmänna politiska målen. Nödvändigheten och funktionen av långvariga stödprogram och enskilda stödbeslut ska utvärderas med till exempel 5 till 6 års mellanrum. Tidsbundenheten förbättrar myndigheternas förutsättningar att nå de mål till vilka man eftersträvar med stödprogrammet samt ökar möjligheterna att rikta resurser enligt näringspolitikens tyngdpunktsområden och medlens effektivitet. Stödprogrammets regelbundna utvärdering har ingen betydelse om deras resultat inte kan tillämpas i praktiken genom att förnya stödprogrammen.

Från kravet på att stödet beviljas för viss tid kan enligt förslaget avvika av särskilda skäl. Som ett särskilt skäl kan betraktas situationer i vilka EU-reglerna om statligt stöd eller kommissionens särskilda beslut om en anmälan om statligt stöd möjliggör ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogram som är i kraft tillsvidare. Även till SGEI-tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, till exempel stödarrangemangen för social bostadsproduktion, kan kopplas ett särskilt skäl att avvika från stödets temporära karaktär. Då ska man dock iaktta eventuella begränsningar om varaktigheten av stöd till företag i anslutning till EU-reglerna om statligt stöd. Med regelbundna utvärderingar enligt 5 § i lagen kan man emellertid se till att ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogram som är i kraft tillsvidare vid behov ändras då målen och behoven ändras eller vid behov avslutas.

I paragrafens 2 moment krävs att stödet ska ha en stimulanseffekt. Stödet ska ha en stimulanseffekt på företagets verksamhet. Ett bra stöd skapar en just och just tillräcklig stimulanseffekt för de företag som är föremålet för det att ändra sin verksamhet enligt stödets grundläggande mål. Om stödet inte ändrar stödmottagarens beteende, har det inte en stimulanseffekt. Stöd ska inte beviljas för verksamhet som stödmottagaren i varje fall genomförde även utan stöd. Den stimulerande effekten genomförs till exempel då ett projekt eller verksamhet som får stöd sätts i gång först då stödmottagaren har skickat en skriftlig stödansökan till stödmyndigheten. Detta är även minimikravet enligt EU-reglerna om statligt stöd. En stödmyndighet kan dessutom i sin egen praxis förutsätta att projektets eller verksamhetens tillämpningsområde blir bredare med anledning av stödet, att de resurser eller den finansiering som stödmottagaren använder för att genomföra projektet eller verksamheten ökar eller att projektet eller verksamheten ge-

nomförs snabbare. I fråga om skattestöd förutsätts det att stödprogrammet har tagits i bruk innan projektet eller verksamheten som får stöd inleds. Till exempel skatteförmåner anses enligt den allmänna gruppundantagsförordningen (651/2014) ha en stimulansseffekt om det genom åtgärden bekräftas rätten till stödet på objektiva grunder och utan myndighetens prövningsrätt, och åtgärden har godkänts och trätt i kraft innan arbetet i anslutning till genomförandet av projektet eller verksamheten inleds, med undantag av skattesystem som träder i kraft senare, om verksamheten i fråga omfattades av tillämpningen av tidigare system som baserar sig på skatteförmåner.

Paragrafen ska gälla stödprogram eller enskilda stöd utanför stödprogram. Om företagsstödsdelegationen bedömer att ett stödprogram uppfyller de förutsättningar som föreskrivs i paragrafen, anses det i princip att de enskilda stöd som beviljas inom ramen för stödprogrammet även uppfyller förutsättningarna i bestämmelsen, dvs. enskild stödbeslut inom ett stödprogram införs inte i företagsstödsdelegationen då det gäller uppfyllandet av förutsättningarna för ett bra stöd.

4 §. Förutsättningar för beviljande av enskilt stöd. I paragrafen ska föreskrivas om förutsättningarna för beviljande av ett enskilt stöd.

Enligt paragrafen ska stödmyndigheten alltid ta hänsyn till de allmänna förutsättningarna för beviljandet av stöd då beslut om enskilda stöd bereds och fattas. När stödbeslut fattas ska man utreda storleken av den offentliga finansieringen för det projekt som får stöd, projektets totalfinansiering samt projektets lönsamhet och konkurrens effekter. Som offentlig finansiering betraktas all finansiering från offentliga medel såsom finansiering som beviljas av staten, kommuner, statens särskilda finansiella institut och från EU:s medel. Om det riktas stöd från flera offentliga källor till ett och samma stödobjekt, är det fråga om kumulering av stöden, i vilket fall man måste ta hänsyn till bestämmelserna om kumulering i EU-reglerna om statligt stöd och i eventuella nationella bestämmelser om kumulering gällande ett stödprogram eller stöd utanför stödprogram.

Till utredningen av konkurrens effekterna hör i mån av möjlighet bedömningen om huruvida stöd för ekonomisk verksamhet påverkar marknadsandelarna i företagets verksamhetsbransch och på marknaden i fråga. Även ett tämligen litet stöd kan ha negativa effekter i synnerhet på lokala marknader. Därför ska man undvika beviljandet av stöd i situationer i vilka stödet på ett artificiellt sätt påverkar företagets marknadsandelar eller försvårar konkurrerande företags inträde på marknaden.

Till utredningen av projektets lönsamhet och i synnerhet konkurrens effekter hör även bedömningen av huruvida stödet främjar överkapacitet i branschen i fråga. Stödandet av verksamhet som skapar överkapacitet strider mot förutsättningarna för lönsam verksamhet. Samtidigt strider det mot det allmänna målet enligt vilket de konkurrensnedvridande effekterna av stöd för ekonomisk verksamhet ska vara så små som möjligt.

Stöd kan beviljas endast för sådan ekonomisk verksamhet som kan bedömas ha förutsättningar att vara lönsam. Stödandet av olönsam verksamhet är inte motiverat med tanke på den nationalekonomiska nyttan, företagsverksamhetens effektivitet eller fungerande konkurrens. När en myndighet planerar att bevilja stöd, ska den kontrollera att stödandet av företaget inte är förbjudet på basis av EU-reglerna om statligt stöd, om företaget uppfyller kriterierna för ett företag som är i svårigheter. Ett företag som är i svårigheter har definierats bland annat i artikel 2.18 i den allmänna gruppundantagsförordningen (651/2014) och i punkt 2.2 i kommissionens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av icke-finansiella företag i svårigheter (2014/C249/01). En stödmyndighet kan dock bevilja ett företag i svårigheter till exempel allmänt de minimis-stöd på basis av förordning 1407/2013 som direkt bidrag, men inte

som lån eller borgen. Även tillämpningen av kommissionens beslut om SGEI-tjänster (2012/21/EU) är för närvarande möjligt även om ett företag som är föremålet för skyldigheten att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse var i ekonomiska svårigheter, när finansieringen uttryckligen riktas till tillhandahållandet av SGEI-tjänster. Syftet med SGEI-tjänster är enbart att genomföra syften av allmänt intresse i stället för att främja företagets ekonomiska verksamhet. En stödmyndighet kan dock låta bli att bevilja stöd i situationer där företaget inte är ett företag i svårigheter enligt EU-bestämmelserna men i vilka stödet inte annars är motiverat på grund av företagets ekonomiska ställning. En dylik situation kan uppstå till exempel om företaget ska inleda ett projekt till vilket den egna inkomstfinansieringen eller extern finansiering inte räcker eller om företaget på basis av en helhetsbedömning inte har ekonomiska förutsättningar att utnyttja projektets resultat. Om stödet beviljas som lån, borgen eller garanti och för att trygga statens eller statens särskilda finansiella instituts tidigare fordringar, kan beviljandet av tilläggsfinansiering vara nödvändigt enligt bedömning från fall till fall. I detta sammanhang ska man även fästa uppmärksamhet vid begränsningarna för stödandet av företag i ekonomiska svårigheter enligt EU-reglerna om statligt stöd.

Kravet på förutsättningar för lönsam verksamhet ska inte tillämpas på stöd i vars beviljande stödmyndigheten inte har prövningsrätt. Sådana stöd är ofta till exempel skattestöd och stöd för handelssjöfart som beviljas på basis av lagen om förbättrande av konkurrenskraften för fartyg som används för sjötransport (1277/2007).

5 §. Utvärdering av verkningarna. I paragrafen ska föreskrivas om utvärderingen av verkningarna.

Enligt paragrafen ska stödmyndigheten regelbundet, senast innan ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogrammet förlängs eller ändras, utvärdera stödets verkningar, effektivitet och funktion i syfte att utreda dess nödvändighet och behovet att utveckla stödet. Om genomförandet av utvärderingen ska berättas i begäran om yttranden.

I en extern utvärdering av verkningarna som görs i efterhand ska bedömas om de antaganden om stödets verkningar som gjordes innan stödet togs i bruk alltjämt stämmer. Vid utvärderingen ska utredas genomförandet av förutsättningarna för bra stöd, bland annat i vilken mån stödet har uppnått de mål som ställdes för det och vilka dess konsekvenser för stödmottagarna, marknaden, konkurrensen och samhället har varit. Av betydelse är att mäta förändringen hos stödmottagarna jämfört med förändringen hos de företag som inte fick stöd. Då vet man vad som hade hänt även utan stöd. För att verifiera kausaleffekterna är det nödvändigt att skapa en kontrafaktisk analys på basis av de mest jämförbara företagen eller en kontrollgrupp. Nedan presenteras några utvärderingsfrågor med vilka förutsättningar för bra stöd kan bedömas: genomfördes stödets stimulans effekt dvs. har stödet påverkat stödmottagarens verksamhets sätt på ett betydligt sätt, har stödet påverkat stödmottagarens konkurrenssituation, i vilken mån har stödet haft de förväntade effekterna, har stödet påverkat stödmottagarna på olika sätt beroende på deras storlek, läge eller bransch, valdes de lämpligaste och effektivaste stödinstrumenten för beviljandet av stödet, var stödprogrammet i rätt förhållande till de problem som skulle lösas, kunde samma effekt ha åstadkommit med mindre stöd eller med en annan stödform, har stödprogrammet sidoeffekter på andra företags verksamhet eller kan stödprogrammets helhetseffekter på konkurrensen mätas. Resultaten av utvärderingen används till förbättring av det gällande stödet för att förbättra dess verkningar, inriktning och effektivitet samt för att utveckla kommande stödprogram och enskilda stödbeslut.

En extern utvärdering av verkningarna ska utföras minst per stödprogramsperiod innan stödet fortsätter, i regel med fem eller sex års mellanrum. Utvärderingen ska göras i god tid innan stödprogrammet eller ett enskilt stöd utanför stödprogram avslutas så att det är möjligt att ta

hänsyn till utvärderingens resultat när beslut om fortsättningen fattas och ett nytt stödprogram eller ett stöd utanför stödprogram planeras.

Med extern utvärdering säkerställs utvärderingens transparens och objektivitet. Utvärderingen av verkningarna ska också offentliggöras för att säkerställa stödets transparens. Utvärderingen av verkningarna ska i regel genomföras av ministerier, eftersom de ansvarar för utvecklingen av stödpolitiken inom sina förvaltningsområden. Det är viktigt att presentera information om stödets kostnader och nytta som baserar sig neutral utredning för beslutsfattarna så att de kan välja de bästa sätten att uppnå de önskade målen.

6 §. Företagsstödsdelegation. I paragrafen föreskrivs om företagsstödsdelegationens uppgifter, tillsättande och sammansättning.

Enligt paragrafens 1 mom. finns företagsstödsdelegationen i anslutning till arbets- och näringsministeriet. Företagsstödsdelegationen har i uppgift att ge utlåtanden om huruvida ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogrammet uppfyller de förutsättningar för statligt stöd som har fastställts i EU:s lagstiftning (artikel 107.1 i FEUF) och om vilket förfarande enligt bestämmelserna om statligt stöd stödmyndigheten ska följa. Därtill kan företagsstödsdelegationen ge utlåtanden om huruvida ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogrammet uppfyller förutsättningarna enligt 3—5 §. Utlåtandeförfarandet har beskrivits i 7 §.

Företagsstödsdelegationen ska dessutom utveckla det nationella stödsystemet och främja samarbetet mellan olika förvaltningsområden. Företagsstödsdelegationen kan hos den behöriga myndigheten lägga fram förslag och initiativ till utveckling av lagstiftning och förvaltningspraxis. Därtill ska företagsstödsdelegationen följa nationell och internationell reglering, praxis och utveckling av stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet.

Företagsstödsdelegationen ska sprida god praxis och informera på omfattande sätt om nya nationella och EU-lösningar och reformer i anknytning till statligt stöd. Företagsstödsdelegationen kan enligt förslaget fungera som styr- och uppföljningsgrupp för horisontella utredningar om genomslag och utvecklingsprojekt av förvaltningen. Företagsstödsdelegationens initiativ kan vara till exempel offentliga ställningstagande om överlappande stöd eller om avvecklingen av splittrad förvaltning. Genomförandet av ställningstagande ska enligt förslaget uppföljas av delegationen. Helhetsutvecklingen av stödsystemet förutsätter nära samarbete mellan förvaltningsområden. Företagsstödsdelegationen har ingen beslutanderätt i ovannämnda ärenden utan enbart en utvecklande roll.

I paragrafens 2 moment föreskrivs om tillsättande av företagsstödsdelegationen. Enligt förslaget tillsätter statsrådet företagsstödsdelegationen samt utser dess ordförande och vice ordförande för tre år i sänder. I företagsstödsdelegationen ska det finnas ett tillräckligt antal företrädare för de olika ministerierna. I företagsstödsdelegationen ska vara representerade åtminstone de ministerier som beviljar stöd för ekonomisk verksamhet eller vars verksamhetsområde håller på att utvecklas i den riktningen. De förstnämnda är arbets- och näringsministeriet, finansministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, kommunikationsministeriet, miljöministeriet och utrikesministeriet. Arbets- och näringsministeriet ska fastställa en arbetsordning för företagsstödsdelegationen.

Arbets- och näringsministeriet ska utse en generalsekreterare och ett sekretariat för företagsstödsdelegationen. Det ska vara generalsekreterarens uppgift att koordinera sekretariatets verksamhet och utföra andra ärenden som fastställs av företagsstödsdelegationen. Sekretariatet ska bland annat bereda ärenden för företagsstödsdelegationen. Sekretariatet ska bland annat bereda delegationens utlåtanden och förhandsbedömningarna i anslutning till dem. Sekretaria-

tet kan vid behov begära utomstående expertutlåtanden eller utredningar som stöd för en förhandsbedömning. Genom att koppla forskare till företagsstödsdelegationen och upprättandet av förhandsbedömningar genom expertutlåtande eller utredningar kan man förbättra utnyttjandet av forskningsinformation och förmedlandet av expertis som baserar sig på forskning som grund för företagsstödsdelegationens utlåtanden. Systematiskt utnyttjande av forskningsresultat förbättrar kvaliteten av företagsstödsdelegationens utlåtanden. Expertutlåtanden ska enligt prövning från fall till fall enligt lagen om offentlig upphandling bes av forskningsinstitut, Näringslivets forskningsinstitut ETLA och Statens ekonomiska forskningscentral VATT, universitet eller av Statens revisionsverk.

7 §. Utlåtandeförfarande. I paragrafen ska förskrivas om utlåtandeförfarandet.

Enligt paragrafens 1 moment ska stödmyndigheten begära ett utlåtande av företagsstödsdelegationen utlåtanden om huruvida ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogrammet uppfyller de förutsättningar för statligt stöd som har fastställts i EU:s lagstiftning (artikel 107.1 i FEUF) och om vilket förfarande enligt bestämmelserna om statligt stöd stödmyndigheten ska följa. Ett utlåtande ska begäras om ett stödprogram eller om ett enskilt stöd utanför stödprogrammet som är under beredning. Ett utlåtande ska därtill begäras om ett enskilt stöd som beviljas inom ramen för ett stödprogram, om stödet uppfyller förutsättningarna för förhandsanmälan enligt EU:s lagstiftning. I EU:s bestämmelser om statligt stöd har fastställts ett tröskelvärde för skyldigheten till förhandsanmälan. Sådan särskild reglering finns till exempel i den allmänna gruppundantagsförordningen (651/2014) och i sektorvisa riktlinjer, till exempel riktlinjer för statligt stöd till miljöskydd och energi (2014/C 200/01). Ministerierna ska i regel presentera ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogram för företagsstödsdelegationen.

I paragrafens 1 mom. hänvisas till planerat stöd, dvs. till ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogrammet, och dess syfte är att se till att den statliga stödmyndigheten framöver presenterar stödarrangemang som hör till lagens tillämpningsområde för företagsstödsdelegationen genast då de centrala villkoren och finansieringen av ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogram är kända. Som bilaga till begäran om utlåtande kan till exempel tillställas ett utkast till sammanfattande information gällande den allmänna gruppundantagsförordningen, som görs i efterhand till kommissionen, ett utkast av den nationella författningen och dess motivering som ska gälla stödprogrammet eller om myndigheten redan preliminärt har bedömt att kommissionen ska underrättas om stödet i förväg, ett utkast av förnotifieringen eller den egentliga anmälan om statsstöd. Ett utlåtande ska alltså begäras i ett så tidigt skede som möjligt innan stödprogrammet godkänns eller ändras eller innan ett stöd utanför stödprogram beviljas eller ändras.

Något utlåtande behöver inte begäras om skattestöd eller om ärendet är brådskande, om ändringen i stödprogrammet eller ett enskilt stöd utanför stödprogram är av teknisk natur eller om det finns andra särskilda skäl för det. Bestämmelsen om brådskande ordning ska tillämpas enbart i undantagsfall, till exempel när fördröjningen av ärenden kan leda till betydande men för genomförandet av ett projekt. I praktiken kan företagsstödsdelegationen behandla brådskande begäran om utlåtande även skriftligt. Med ändring av teknisk natur avses till exempel förlängningen av stödprogrammets giltighet utan att det görs några ändringar i dess innehåll. Med särskilda skäl avses bland annat situationer i vilka det redan i förhand på ett mycket detaljerat sätt har förhandlats om stödets godtagbarhet med kommissionens generaldirektorat för konkurrens. Även ett särskilt skäl ska tillämpas endast i undantagsfall. I de fall i vilka man avviker från skyldigheten att begära utlåtanden ska stödmyndigheten dock alltid i efterhand delge ärendet för företagsstödsdelegationen. Skattestöden har lämnats utanför utlåtandeförfarandet om förhandsbedömning eftersom bedömningen om huruvida skattestöden uppfyller kriterierna för och godtagbarheten av statligt stöd i ett mycket tidigt skede kräver direkt kommunikation

med kommissionens generaldirektorat för konkurrens. Ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogram som gäller skattestöd samt dess bedömning enligt förutsättningarna för statligt stöd enligt EU-reglerna ska dock delges företagsstödsdelegationen i efterhand.

Även om stödmyndigheten i praktiken själv preliminärt bedömer om det är fråga om ett arrangemang som uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt artikel 107.1 i FEUF-fördraget, förutsätter säkerställandet av förenligheten med EU:s lagstiftning om statligt stöd att företagsstödsdelegationen bedömer om det planerade stödet uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt EU:s lagstiftning. Eftersom syftet med lagen är att säkerställa att stöden för ekonomisk verksamhet är förenliga med Europeiska unionens lagstiftning om statligt stöd, kan statliga myndigheter begära ett utlåtande av företagsstödsdelegationen även i situationer i vilka det enligt stödmyndigheten finns utrymme för tolkning om huruvida förutsättningarna för statligt stöd enligt artikel 107.1 i FEUF-fördraget uppfylls. Företagsstödsdelegationen kan föreslå att en så kallad rättssäkerhetsanmälan lämnas till kommissionen eller att inofficiella diskussionen inleds med kommissionen under den fortsatta beredningsprocessen. I dylika situationer kan stödmyndigheten i efterhand ge företagsstödsdelegationen för information rättssäkerhetsanmälan till kommissionen och kommissionens beslut i ärendet.

Stödmyndigheten kan därtill alltid ge företagsstödsdelegationen för information sådana marknadsbetingade stödarrangemang som enligt myndighetens bedömning inte uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt artikel 107 i FEUF-fördraget.

Om förutsättningarna för statligt stöd uppfylls, ska företagsstödsdelegationen även ge ett utlåtande om det förfarande som ska tillämpas, dvs. om undantaget till förhandsanmälan kan tillämpas på stödarrangemanget, till exempel den allmänna gruppundantagsförordningen (651/2014), den allmänna de minimis-regleringen (kommissionens förordning 1407/2013), SGEI de minimis-stödförordningen (360/2012) eller kommissionens beslut om tillämpningen av artikel 106.2 i FEUF-fördraget på statligt stöd i form av ersättning för allmännyttiga tjänster som beviljas vissa företag som fått i uppdrag att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, dvs. det så kallade SGEI-beslutet (2012/21/EU), eller om man i förhand ska lämna en anmälan om statligt stöd till kommissionen om stödprogrammet eller ett enskilt stöd utanför stödprogram. I sitt utlåtande kan företagsstödsdelegationen även föreslå åtgärder med vilka ett stöd kan ändras så att det överensstämmer med EU-reglerna om statligt stöd eller konstatera att det enligt företagsstödsdelegationens bedömning inte för det planerade stödet kan hittas en grund för godtagbarhet i EU-reglerna om statligt stöd.

Om företagsstödsdelegationen kommer till den slutsatsen att faktorer som ansluter sig till Konkurrens- och konsumentverkets tillsyn över nationell konkurrensneutralitet enligt 4 a kap. i konkurrenslagen (948/2011) är kopplade med stödarrangemanget, kan företagsstödsdelegationen föreslå att den statliga myndigheten inleder diskussioner med Konkurrens- och konsumentverket för att få rådgivning eller själv informera verket om det planerade stödarrangemanget.

För att förfarings sättet inte ska öka myndigheternas administrativa börda, ska de anmälningar som i efterhand utarbetas enligt till exempel den allmänna gruppundantagsförordningen samt anmälningarna om statligt stöd till kommissionen i förhand om ett stödarrangemang som företagsstödsdelegationen har utvärderat i regel sändas till företagsstödsdelegationen i efterhand för information. Enligt egen bedömning kan stödmyndigheten dock även be en bedömning av en anmäla om statligt stöd av företagsstödsdelegationen, även om stödprogrammet eller ett enskilt stöd utanför stödprogrammet redan tidigare hade behandlats av företagsstödsdelegationen. Detta är ändamålsenligt framför allt i stora och utmanande stödarrangemang. Företagsstödsdelegationen kan även i sitt utlåtande under beredningsskedet rekommendera att ett utlåtande av delegationen begärs om anmälan om statligt stöd.

Enligt paragrafens 2 mom. kan stödmyndigheten begära ett utlåtande om att de förutsättningar som anges i 3—5 § har uppfyllts. Utlåtandeförfarandet ska vara frivilligt i motsats till utlåtandeförfarandet om förhandsbedömning av statligt stöd enligt EU-reglerna, som avses i 1 mom. En stödmyndighet kan begära ett utlåtande om ett stödprogram eller om ett enskilt stödbeslut utanför stödprogram, som uppgår till minst tre miljoner euro. Utlåtandet som begärs med stöd av paragrafens 2 moment kan vara parallellt med utlåtandeförfarandet enligt 1 moment. Stödmyndigheten ska i sin begäran om utlåtande beskriva hur förutsättningarna för ett bra stöd enligt 3—5 § i lagen uppfylls i det planerade stödprogrammet eller ett enskilt stöd utanför stödprogram. I stödprogrammet ska beskrivas detaljerat vad till exempel förutsättningen för lönsam verksamhet enligt 4 § konkret betyder, dvs. hur den utvärderas gällande stödet i fråga. Gällande 5 § ska stödmyndigheten i sin begäran om utlåtande beskriva hur den tänker utvärdera stödets verkningar, när utvärderingen av verkningarna görs, om den görs av en utomstående utvärderare, och å andra sidan berätta om utvärderingen har genomförts och hur forskningsresultaten har beaktats i stödprogrammet.

I de situationer i vilka ett utlåtande enligt 6 § 2 punkten inte begärs, ska stödmyndigheten delge företagsstödsdelegationen ärendet till exempel i samband med begäran om ett utlåtande enligt 6 § 1 punkten. Då ska stödmyndigheten beskriva genomförandet av 3—5 § så att företagsstödsdelegationen kan uppfölja uppfyllandet av förutsättningarna för bra stöd i stödprogrammen. Företagsstödsdelegationen kan utföra en förhandsbedömning även då stödmyndigheten inte begär ett utlåtande enligt 6 § 2 punkten. Beskrivningarna om genomförandet av förutsättningarna är offentliga för att främja stödets transparens.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs att utlåtande av företagsstödsdelegationen inte är lagligt bindande.

8 §. Ikraftträdande. I paragrafen finns en gängse ikraftträdandebestämmelse. Lagen ska inte tillämpas på stöd och stödprogram om vilka beslut har fattats innan denna lag trädde i kraft.

Genom lagen upphävs lagen om allmänna villkor för företagsstöd (786/1997).

2 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om allmänna förutsättningar för stöd som beviljas för ekonomisk verksamhet

I enlighet med riksdagens besluts föreskrivs:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Lagen tillämpas när den statliga stödmyndigheten beviljar sådant stöd för ekonomisk verksamhet som uppfyller de förutsättningar för statligt stöd som anges i artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, om inte något annat föreskrivs i någon annan lag. Lagen tillämpas inte på beviljande av stöd för primärproduktion inom jord- och skogsbruket eller för fiskerinäring.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *stöd* understöd och räntestöd samt lån, borgen, garanti, finansiering i form av eget kapital, skattestöd och andra arrangemang som innefattar en ekonomisk fördel och vilka beviljas i enlighet med ett stödprogram eller i form av en enskild stöd utanför stödprogrammet,
- 2) *stödprogram* en författning eller ett beslut som ligger till grund när stödmyndigheten, på de villkor som anges särskilt, beviljar enskilda stöd för ändamål som anges i författningen eller beslutet,
- 3) *stödmyndighet* den statliga myndighet till vars uppgifter det enligt lagstiftningen hör att sköta ärenden som gäller stöd eller stödprogram eller en sammanslutning eller en stiftelse som beviljar stöd på myndighetens vägnar.

3 §

Allmänna mål för stödet samt fördelningen av stöd

Ett stöd ska ha ett klart angivet ekonomiskt eller samhälleligt syfte. Om stödet har ett ekonomiskt syfte, ska stödet dessutom riktas till sådana ändamål som avhjälpes brister i marknadens funktion. Stödet ska vara ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt medel för att nå dessa syften. Stödets konkurrenssnedvridande verkningar ska vara så små som möjligt även när stödet används som ett styrmedel för att nå andra än ekonomiska mål. Stödet ska beviljas för viss tid, om inte något annat följer av särskilda skäl. Stödet ska ha en stimulanseffekt.

RP 22/2016 rd

4 §

Förutsättningar för beviljande av enskilt stöd

I samband med ett beslut om enskilt stöd ska stödmyndigheten kartlägga beloppet av den offentliga finansiering som beviljas för projektet samt projektets totalfinansiering, lönsamhet och konsekvenser för konkurrensen. Stödet kan beviljas endast för verksamhet som kan bedömas ha förutsättningar att vara lönsam, med undantag för stöd där stödmyndigheten inte har prövningsrätt.

5 §

Utvärdering av verkningarna

Stödmyndigheten ska regelbundet, senast innan ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogrammet förlängs eller ändras, utvärdera stödets verkningar, effektivitet och funktion i syfte att utreda dess nödvändighet och behovet att utveckla stödet.

6 §

Företagsstödsdelegation

I anslutning till arbets- och näringsministeriet finns det en företagsstödsdelegation som har till uppgift att

1) ge utlåtande om huruvida ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogrammet uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt Europeiska unionens lagstiftning och om vilket förfarande enligt bestämmelserna om statligt stöd stödmyndigheten ska följa,

2) ge utlåtande om huruvida ett stödprogram eller ett enskilt stöd utanför stödprogrammet uppfyller förutsättningarna enligt 3—5 §,

3) utveckla det nationella stödsystemet som helhet och främja samarbetet mellan olika förvaltningsområden,

4) hos den behöriga myndigheten lägga fram förslag och initiativ till utvecklande av lagstiftning och förvaltningspraxis,

5) följa nationell och internationell reglering, praxis och utveckling inom sitt verksamhetsområde.

Statsrådet tillsätter företagsstödsdelegationen samt utser dess ordförande och vice ordförande för tre år i sänder. I företagsstödsdelegationen ska det finnas ett tillräckligt antal företrädare för de olika ministerierna. Arbets- och näringsministeriet utser ett sekretariat för företagsstödsdelegationen med uppgift att ge förhandsbedömningar som stöd för de utlåtanden som ges med stöd av 1 mom. 1 och 2 punkten. Sekretariatet kan begära utomstående expertutlåtanden eller utredningar som stöd för en förhandsbedömning.

7 §

Utlåtandeförfarande

Stödmyndigheten ska begära ett utlåtande av företagsstödsdelegationen om huruvida ett planerat stödprogram eller enskilt stöd utanför stödprogrammet uppfyller förutsättningarna för statligt stöd enligt Europeiska unionens lagstiftning och om vilket förfarande enligt bestämmelserna om statligt stöd stödmyndigheten ska följa. Ett utlåtande ska dessutom begäras i fråga om ett enskilt stöd som beviljas i enlighet med ett stödprogram, om stödet uppfyller förutsättningarna för en förhandsanmälan om statligt stöd enligt Europeiska unionens lagstiftning.

RP 22/2016 rd

ning. Ett utlåtande ska begäras också innan ett stödprogram eller enskilt stöd utanför stödprogrammet ändras. Något utlåtande behöver inte begäras i fråga om skattestöd eller om ärendet är brådskande, om ändringen är av teknisk natur eller om det finns något annat särskilt skäl för det. Om något utlåtande inte begärs, ska saken dock delges företagsstödsdelegationen i efterhand.

Av företagsstödsdelegationen kan stödmyndigheten förutom ett utlåtande som avses i 1 mom. också begära ett utlåtande om huruvida förutsättningarna enligt 3—5 § har uppfyllts. Ett utlåtande kan begäras om ett sådant stödprogram eller beslut om enskilt stöd utanför stödprogrammet som uppgår till minst tre miljoner euro. Om något utlåtande inte begärs, ska saken dock delges delegationen.

Företagsstödsdelegationens utlåtanden är inte bindande.

8 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen om allmänna villkor för företagsstöd (786/1997).

På stöd enligt beslut som har fattats innan denna lag trädde i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 3 mars 2016

Statsminister

Juha Sipilä

Justitie- och arbetsminister Jari Lindström